

"НАЦЫЯНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА НАШЫХ НАРОДАУ ШЕВЫЧЭРЫ",
- ЛІЧЫЦЬ ПАСОД УКРАЇНЫ АНАТОЛЬ ДРОШЬ

2 стар.
3 стар.

САЮЗУ МАЙСТРОЎ — 10 ГАДОЎ
КАВ НЕ МЯЛЕЛІ КРЫНІЦЫ

ДЫПКУР'ЕР
ДНІ ЭКАНОМІКІ БЕЛАРУСІ У ВЕНГРЫ

АНАТОЛЬ БЕЛЫ — КАЛЕКЦЫЯНЕР І
СТВАРАЛЬНІК МУЗЕЯ

4 стар.
5 стар.

СПАДЧЫНА
ВОБРАЗ ПАННЫ МАРЫ
Ў ГЕРАЛЬДЫЦЫ

ГАСЦЁЎНЯ
ІНА СНАРСКАЯ — ПРА БЕЛАРУСЬ З ЛЮБОЎЮ!

НАТАТКІ ЯЎГЕНА ЛЕЦКІ
ПРА АГЛЯД ДРАМАТУРГІ
ЗАМЕЖЖА

7 стар.
8 стар.
8 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ
ЗАМЕЖНАЕ ЖЫЦЦЁ
БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ

КРЫЖАВАНКА ад Ірыны БЕКІШ.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі **Выдаецца з 6 красавіка 1955 года**

13 лістапада 2002 года, № 46 (2812) Цана 150 рублёў E-mail: golos_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

КОНКУРСНЫЯ ТАРГІ
Беларускі нацыянальны цэнтр
маркетынгу і кан'юнктуры цэн
адкрыў электронную сістэму
"Тэндэры".

Сёння яна ўтрымлівае даныя аб
больш чым 900 унутраных тэндэ-
рах, а таксама інфармацыю аб кон-
курсных таргах, што праводзяцца ў
Беларусі. Уся гэта інфармацыя фар-
міруецца на сайце www.icetrade.by.

ПРЫВАБЛІВАЕ БЕЛАРУСЬ
За дзевяць месяцаў бягучага
года ў рэспубліку прыбылі
13 617 замежных грамадзян,
амаль тысяча беларусаў выеха-
ла за яе межы.

Як паведаміла начальнік упраў-
лення працоўнай міграцыі Міністэр-
ства працы і сацыяльнай абароны
Раіса Дымкова, дадатнае міграцый-
нае сальда захоўваецца на працягу
апошніх 10 гадоў і сведчыць аб
прывабнасці Беларусі як краіны
пражывання і працы.

Спецыяліст таксама адзначыла,
што па знешняй міграцыі сярод
іншых краін традыцыйна лідзіруе
Расія. З яе ў Беларусь за дзевяць
месяцаў прыбылі 7 402 чалавекі, а
выехалі ў Расійскую Федэрацыю
больш за 5 тысяч грамадзян нашай
краіны. На другім месцы — Украіна.
Адтуль у Беларусь прыбылі больш
за 2 тысячы чалавек, выехала туды
з нашай рэспублікі ў тры разы менш.
Трэцюю пазіцыю па колькасці гра-
мадзян, якія прыязджаюць у Бела-
русь, займаюць краіны Балтыі.

НА ПАДВОР'І ЎСЯГО ШМАТ

Прыкметная свайм падвор'ем у
вёсцы Залуззе Жабінкаўскага ра-
ёна сям'я Сацукоў.

Павел Платонавіч — чыгуначнік,
а Ніна Антонаўна — у нядаўнім міну-
лым калгасны палявод, а цяпер
пенсіянерка. Часу стала больш, каб
даглядаць хатнюю жывёнасць. Таму
і ёсць у іх гаспадарцы куры, гусі,
індыкі, карова з цялём. І нават ка-
была Люся. Словам, жыць можна.

**СЭЗ, УЯКУЮ
ІМКНУЦЦА ТРАПІЦЬ**
На тэрыторыі беларускай ста-
ліцы паспяхова рэалізуецца пра-
ект "Свабодная эканамічная
зона "Мінск".

У ёй зарэгістраваны 73 прадпры-
емствы-рэзідэнты будіндустрыі, па-
ліграфіі, машынабудавання, бытавой
хіміі і касметыкі, медыцынскіх
інструментаў, прадуктаў харчавання.
51 з іх — з замежным капіталам. 3 65,5
працэнта інвестыцый, заяўленых
18-цю замежнымі краінамі, 22 пра-
цэнты прыходзяцца на ЗША, 18 — на
Вялікабрытанію, 13 — на Нідэрланды,
11 — на Расію. Агульны ж аб'ём пра-
мых інвестыцый у СЭЗ "Мінск" ужо
перавысіў 25 мільёнаў долараў.

**У ДАРОЗЕ ЎСЕ
ВЕДЫ СПАТРЭБЯЦА**
Вадзіцеляў міжнародных пераво-
зак пачалі рыхтаваць у спецыяль-
ным адукацыйным цэнтры, што
адкрыўся ў беларускай сталіцы.

Першымі слухачамі цэнтра сталі
выпускнікі аўташкол, якія атрымалі
права на кіраванне вялікагрузнай
аўтамашынай. Цяпер яны спасціга-
юць нарматыўныя прававыя даку-
менты, міжнародныя правілы пераво-
зак і таможных канвенцый, а так-
сама элементарныя навыкі менедж-
жэрскай работы. Курс вучобы — каля
двух тыдняў. Як лічаць спецыялісты
цэнтра, дзякуючы сучаснаму камп'ю-
тарнаму адукацыйнаму высокаквалі-
фікаваным выкладчыкам, нават такі
кароткі тэрмін можа прынесці няд-
рэнныя вынікі. У перспектыве ў
праграму навучання вадзіцеляў-
дальнабойшчыкаў, якія ажыццяўля-
юць міжнародныя перавозкі грузаў,
ўключаць замежныя мовы.

ПАХ РУЖ
Работнікі спецыялізаванай гас-
падаркі «Кветкі», укаранілі но-
вую тэхналогію і паабяцалі «за-
валіць» Мінск ружамі. Відаць,
слоў на вецер яны не кідаюць.

На першым, пасаджаным па "га-
ландскай" тэхналогіі гектары ў
аранжарэі цвітуць "метроваростыя"
ружы. Сорт "Чорная магія" незвы-
чайна прыгожы. З аднаго квадрат-
нага метра пасадканага матэрыялу
сорту "Адмірал" кожны дзень мож-
на зразаць да 200 кветак. Свая ад-
метнасць і ў не менш чароўнай
прыгажуні "Лэдзі Яна": няма калю-
чак. Замест грунту на гэтай план-
тацыі скарыстоўваюць какасовую
вату. Паліўку і падкормку кожнай
расліны, тэмпературу паветра ў
аранжарэі кантралюе камп'ютэр.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

падзея

ВЫПРАБАВАННЕ "НОРД-ОСТАМ"

У Маскве сярод заложні-
каў — глядачоў спектак-
ля "Норд-Ост", апыну-
лася і 17-гадовая га-
мляльчанка Вольга Про-
тас.

Пасля непрацяглага
курса лячэння ў адной з
маскоўскіх бальніц яна ў
пачатку лістапада разам з
бацькамі і 12-гадовым
братам Леанідам прыеха-
ла ў Гомель. Стан дзяў-
чыны, па словах бацькоў,
здавальняючы, але неаб-
ходны медыцынскі на-

гляд, што і было прапа-
навана ёй галоўным ура-
чом Гомельскай бальніцы
хуткай дапамогі пры су-
стрэчы Вольгі на вакзале.

свет ушаноўвае песняроў

ВЫСТАВА "ШЛЯХАМІ КУПАЛЫ І КОЛАСА" Ў СЕЙМЕ ЛІТВЫ

У Сейме Літоўскай Рэспублікі адбылося ўрачыстае адкрыццё фо-
тавыставы "Шляхамі Купалы і Коласа" і экспазіцыі скульптур бе-
ларускіх аўтароў.

Гэта значная культурная ак-
цыя, арганізаваная Пасольствам
Беларусі ў Літве сумесна з Сей-
мам, прысвечана 10-годдзю
ўстанаўлення дыпламатычных
адносін паміж краінамі-суседкамі.

**ЧЫТАЙЦЕ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»
У ІНТЭРНЭЦЕ!
<http://golas.promedia.by>**

ПАДПІСКА-2003
Шаноўныя чытачы «Го-
ласу Радзімы»! Каб наша
сувязь не спынілася, раім
паклапаціцца аб падпіс-
цы. Нагадваем, што «ГР»
ўключаны ў падпісныя
каталогі Беларусі, Літвы,
Украіны, Казахстана, Тад-
жыкістана, Кыргызстана,
Малдовы, Расіі.
У іншых краінах лепш
аплаціць атрыманне
штотыднёвіка чэкам,
даслаўшы яго ў рэдак-
цыю. Кошт гадовага кам-
плекта для краін Еўропы
— 50, астатніх — 60 дала-
раў ЗША.
БУДЗЕМ РАЗАМ!

ад першай асобы

ПАТЭНЦЫЯЛ КУЛЬТУРЫ НАШЫХ НАРОДАЎ НЕВЫЧЭРПНЫ

Інтэрв'ю Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Украіны ў Беларусі Анатоля ДРОНЯ "Голасу Радзімы"

— Нядаўні візіт у Беларусь Блажэннейшага Уладзіміра, Мітрапаліта Кіеўскага і ўсяе Украіны стаў важнай падзеяй у духоўным жыцці нашых краін. Якія вашы ўражання пасля яго сустрэч на беларускай зямлі?

— Мяне, як пасла, цікавіць развіццё ўзаемаадносін паміж нашымі краінамі на розных узроўнях і ў розных сферах — палітычнай, гандлёвай, эканамічнай, гуманітарнай. Гістарычна паміж Украінай і Беларуссю заўсёды існавалі цесныя сувязі, тым больш неабходна захоўваць і ўзмацняць іх цяпер, калі і Украіна, і Беларусь імкнуцца замацавацца як незалежныя дзяржавы, якія захоўваюць прынцыпы добрасуседства і супрацоўніцтва.

Візіт кіраўніка Украінскай праваслаўнай царквы ў Беларусь выклікаў вялікую грамадскую цікавасць. І тую высокую павагу, якая была аказана Блажэннейшаму Мітрапаліту Уладзіміру на ўсіх сустрэчах, мы ўспрымаем не толькі як пацвярджэнне агульнасці нашых гістарычных і духоўных каранёў, але і як павагу да Украінскай дзяржавы.

— Праваслаўе ва ўсе часы аказвала прыкметны ўплыў на грамадска-палітычнае жыццё Украіны. Ці ёсць сёння ўзаемаразуменне паміж дзяржавай і царкоўнымі ўладамі, як ідуць працэсы адраджэння духоўнасці ў вашай краіне?

— Апошнія дзесяцігоддзі далі падставы для пераасэнсавання многіх з'яў нашых жыцця, у тым ліку і месца рэлігіі ў грамадстве. Новая палітычная і сацыяльна-эканамічная рэаліі патрабуюць і новай якасці дзяржаўна-царкоўных адносін. Можна з поўнай аб'ектыўнасцю сказаць, што на Украіне дзяржаўная палітыка накіравана на недапушчэнне ўмяшання ў справы рэлігійных арганізацый, прадастаўлення неадволькавых прывілеяў адным рэлігійным арганізацыям у параўнанні з іншымі. Усе царквы і рэлігійныя арганізацыі пастаўлены ў аднолькавыя ўмовы перад законам, у той жа час веруючым забяспечана рэальная свабода сумлення і створаны ўсе неабходныя ўмовы для паўнацэннай дзейнасці рэлігійных аб'яднанняў. Асоба вартая адзначыць, што наладжаны рэгулярныя сустрэчы кіраўніцтва краіны з рэлігійнымі дзеячамі, у час якіх разглядаюцца розныя праблемы ўзаемаадносін дзяржавы і Царквы. Сістэмны характар атрымалі таксама сустрэчы і на іншых узроўнях улады.

Дзяржаўныя намаганні ў гэтай сферы знайшлі сваё ўвасабленне ў нядаўнім Указе Прэзідэнта Украіны Леаніда Кучмы "Аб неадкладных мерах па канчатковым пераадоленні негатывных вынікаў таталітарнай палітыкі былога Саюза ССР у адносінах рэлігіі і аднаўлення правоў царкваў і рэлігійных арганізацый". Для яго выканання прынята адпаведная пастанова ўрада Украіны. На разглядзе Вярхоўнай Рады знаходзіцца праект новай рэдакцыі Закона аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыяў, якім прадугледжваецца далейшае ўдасканаленне палітыкі дзяржавы ў адносінах да рэлігіі.

Прынцыпова новая атмасфера ў дзяржаўна-царкоўных адносінах істотна паўплывала на характар рэлігійнага жыцця на Украіне — яго ў апошнія гады атрымала самае дынамічнае развіццё. Прывяду некалькі лічбаў. За апошнія дзесяцігоддзе рэлігійная сетка на Украіне вырасла больш, чым у два разы — з 13 271 да 27 984 абшчын. Пытанні далейшага развіцця Царквы займаюцца 260 духоўных цэнтраў і ўпраўленняў, 153 вышэйшыя і сярэднія навучальныя царкоўныя ўстановы рыхтуюць кадры свяшчэннаслужыцеляў. На Украіне дзей-

нічае 332 манастыры, а таксама 251 місія. Рэлігійным арганізацыям вернуто каля 4 тысяч храмаў, больш за 10 тысяч прадметаў богаслужбовага і царкоўнага карыстання, выдзелена тысячы участкаў для будаўніцтва. За апошнія гады ўзведзена амаль 3,5 тысячы храмаў і яшчэ больш за 2 тысячы будовецаў.

Намаганнямі дзяржаўных, рэлігійных і грамадскіх арганізацый адраджаны жамчужыны Украінскага дойлідства — Свята-Успенскі сабор Кіева-Пячэрскай лаўры, Міхайлаўскі Златаверхні сабор, ідзе рэканструкцыя іншых выдатных помнікаў гісторыі і архітэктуры. Яны перадаюцца ў карыстанне веруючым.

— Якія рэлігіі прадстаўлены цяпер на Украіне, адным з цэнтраў праваслаўя ва Усходняй Еўропе? Як ужываюцца прадстаўнікі розных рэлігійных канфесій?

— Пры самай шырокай канфесійнай разнастайнасці па-ранейшаму вядучыя пазіцыі ў рэлігійным жыцці нашай краіны займае хрысціянства, якое прадстаўлена 57 накірункамі, 96,6 працэнта рэлігійных абшчын у аснову сваёй дзейнасці паклалі хрысціянскае веравызнанне. Пры гэтым больш за палову абшчын належаць да праваслаўнай царквы, 28 — да пратэстанцкіх царкваў і саюзаў, 12,5 — да Украінскай грэка-каталіцкай царквы, 3,1 — да Рыма-каталіцкай царквы. Да мусульманскіх духоўных цэнтраў адносяцца 1,9 працэнта абшчын, да іўдзейскіх — 0,8.

Складаныя працэсы праходзяць ва Украінскім праваслаўі, што звязана з яго расколам і дзяленнем на тры юрысдыкцыі. У дзейнасці Украінскай праваслаўнай царквы (УПЦ), Украінскай праваслаўнай царквы Кіеўскага патрыярхата (УПЦ-КП) і Украінскай аўтакефальнай праваслаўнай царквы (УАПЦ) вельмі актуальным застаецца пытанне далейшага вядзення міжцаркоўнага дыялога, накіраванага на дасягненне ўнутрыправаслаўнага ўзаемаразумення. Украінская дзяржава, не ўмешваючыся ў кананічныя справы царквы, задэкларавала сваю гатоўнасць садзейнічаць працэсу яднання.

Безумоўна, станаўленне рэлігійна-царкоўнага комплексу характарызуецца як дынамічным яго адраджэннем, так і напластаннем вядомых праблем. Гэта датычыць, у першую чаргу, міжканфесійнага напружання, якое захоўваецца ў асобных населеных пунктах заходніх абласцей Украіны і мае ў сваёй аснове спрэчку за права ўладання храмамі або царкоўнай маёмасцю паміж праваслаўнымі і грэка-каталіцкімі абшчынамі. У гістарычным аспекце праблема выклікана непрадуманымі валявымі рашэннямі ў перыяд савецкай улады пры перадачы культурных збудаванняў ад грэка-каталікаў праваслаўным. У нашы дні Украінская дзяржава робіць усё, каб пераадолець наступствы грубага ўмяшання ў рэлігійнае жыццё. Негатыўныя праяўленні пайшлі на спад. За апошнія шэсць гадоў колькасць так званых "праблемных кропак" скарацілася больш чым у шэсць ра-

зоў, у Львоўскай вобласці, у прыватнасці, засталася толькі 20 населеных пунктаў, дзе праблема захоўвае актуальнасць. У прынцыпе ж, канфліктная сітуацыя вырашаецца шляхам судовага разгляду, будаўніцтва новага храма або скарыстанне існуючага па чарзе.

— У Беларусі жыве нямала ўкраінцаў. Наколькі цесныя кантакты падтрымліваюцца з украінскай дыяспарай і ці забяспечваюцца іх культурна-нацыянальныя патрабаванні?

— Так, па статыстыцы, украінцаў у Беларусі каля 250 тысяч, гэта адна з самых шматлікіх этнічных груп. Гістарычны карані пражывання ўкраінцаў на тэрыторыі сучаснай Беларусі бяруць пачатак з глыбіні стагоддзяў, але толькі ў апошняе дзесяцігоддзе ўкраінская дыяспара структурызавалася, атрымала правы статус. Цяпер у Рэспубліцы Беларусь дзейнічаюць больш за 10 аб'яднанняў украінцаў, створаны Каардынацыйны савет гэтых аб'яднанняў, выдаецца газета "Украінец у Беларусі".

Асобы імпульс дзейнасці ўкраінскіх таварыстваў атрымала цяпер, калі па ініцыятыве іх і Пасольства Украіны, пры падтрымцы ўлад Рэспублікі Беларусь сёлетні год аб'яўлены Годом Тараса Шаўчэнкі на Беларусі. Яго праграма садзейнічае далейшаму развіццю ўкраінска-беларускіх культурных сувязей, папулярызацыі творчасці класікаў літаратуры. Назаву толькі некаторыя знамянальныя падзеі: у Мінску і Брэсце ўстаноўлены помнікі Кабзару, тут прайшлі таксама Дні Кіева і Чаркаскай вобласці, Дні ўкраінскага кіно, гастролі акадэмічнага тэатра імя Т.Г.Шаўчэнкі, праведзены літаратурна-мастацкія вечары, сустрэчы творчай інтэлігенцыі. Мінчане адкрылі для сябе яшчэ адну грань таленту Тараса Шаўчэнкі — тут экспанавалася выстава арыгінальных работ Т.Шаўчэнкі — акадэміка Санкт-Пецярбургскай акадэміі мастацтваў.

Ажыццявіўшы цэлую сістэму розных мерапрыемстваў, мы яшчэ раз убачылі, наколькі невычэрпны патэнцыял культуры нашых народаў, пераканаліся, што людзі па-ранейшаму, нягледзячы на ўсе складанасці, умеюць цаніць і развіваюць народную творчасць — усё тое, што, уласна, робіць нас украінцамі і беларусамі, братамі і суседзямі.

Мы ў пасольстве атрымліваем шмат станоўчых водгукаў аб правядзенні Года Тараса Шаўчэнкі. Ужо рыхтуем мерапрыемствы для яго завяршэння, ёсць усе падставы сказаць, што ўзровень культурнага абмену паміж нашымі краінамі вельмі высокі. Упэўнены, што і надалей гэта работа будзе прадоўжана сумеснымі намаганнямі.

Нас радуе, што культурны працэс набыў характар двухбаковага руху. У Кіеве з цікавасцю чакаюць Дзён культуры Беларусі, шэраг іншых мерапрыемстваў, бо мы папросту засумавалі па такіх сустрэчах. Добра і тое, што ўся гэтая работа праводзіцца ў юбілейны год класікаў беларускай літаратуры — Янкі Купалы і Якуба Коласа. Мы атрымалі магчымасць нанова перачытаць старонкі іх біяграфій і паззі, зноў задумацца над словамі песняра Беларусі Янкі Купалы: "Чаму ў сэрцы беларускім песня Тарасова адгукнулася, запела зразумелым словам? Чаму вецер з Украіны з думкаю крылатай далятаў да Беларусі і шумеў над хатай? Бо ішла доля беларуса з дуляй украінца аднолькава..." 120-гадовыя юбілей вялікіх паэтаў адзначаюцца таксама на Украіне, пры гэтым павінен сказаць, што і тут, на Беларусі, супрацоўнікі Украінскага Пасольства з цікавасцю прымаюць удзел ва ўсіх юбілейных мерапрыемствах.

— Шчыра ўдзячыцца за гутарку, жадаем плёну ўсім вашым пачыненням.

Гутарыла Ларыса ЛАЗАР.

праекты

ПА БЕЛАРУСКА-НЯМЕЦКАЙ ПРАГРАМЕ

У Беларускім дзяржаўным універсітэце пачалі рыхтаваць студэнтаў па новай спецыяльнасці — тэхнічная інфарматыка. Выпускнікі атрымаюць два дыпламы — Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і нямецкага ўніверсітэта ў горадзе Мангейм.

Галоўная мэта міжнароднага праекта — даць беларускім студэнтам веды ў вузкіх сферах камп'ютэрных тэхналогій, а таксама навучыць іх быць вытворчы працэс у цэлым і паспяхова кіраваць ім. Гэта дасць магчымасць выпускнікам быць запатрабаванымі на беларускім рынку працы. Дарэчы, падобны праект упершыню ажыццяўляецца не толькі ў Беларусі, але і ў СНД. Курс выкладання новай дысцыпліны распрацаваны беларускімі прафесарамі ў адпаведнасці з нямецкай праграмай.

— Мінск-Навіны —

спорт

ДЗЮДАІСТКІ З БРЭСТА

Квоны выгляду — майстэрству не перашкода. Гэта даказалі дзюдаісткі з Брэста.

Адзінаццацікласніцы Брэсцкага вучылішча алімпійскага рэзерву Люба Касуха і Каця Леўчанка сталі прызёрамі ў катэгорыі да 18 гадоў на першынстве свету па самба, што прайшло ў Югаславіі, і занялі адпаведна 2-е і 3-е месцы.

НА ЗДЫМКУ: Люба КАСУХА і Каця ЛЕЎЧАНКА.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

ТЭНІС. Беларус Уладзімір Валчкоў перамог у турніры серыі "Чэленджэрс", які праходзіў у Германіі. У фінальнай гульні ён узяў верх над тэнісістам са Швейцарыі Маркам Расэ.

БІЯТЛОН. Расчараванне напаткала аматараў біятлона. Лідэр Беларускай зборнай Вадзім Сашурын абвінавачаны ва ўжыванні допінгу і дыскваліфікаваны на 15 месяцаў, да 13 снежня 2003 года.

КАРАТЭ-ДО. Заняўшы 1-е агульнакаманднае месца на чэмпіянаце свету, беларускія спартсмены амаль нікога з сапернікаў не падпусцілі да п'едэстала: у іх скарбонцы 6 першых, 7 другіх і 2 трэція месцы.

ФУТБОЛ. Упершыню за ўсю гісторыю правядзення нацыянальных першынстваў Беларусі па футболе ў вышэйшай лізе чэмпіён краіны вызначаны ў дадатковым матчы: на фінішы 12-га чэмпіянату адразу дзве каманды — БАТЭ і "Нёман" — набралі аднолькавую колькасць ачкоў — па 56. Перамог БАТЭ.

Вышэйшую лігу пакідае віцебскі "Лакаматыў-96", лепшым бамбардзірам з 18 мячамі стаў Валерый Стрыпейкіс з "Белшыны".

Міхаіл МАЗАКОВ.

здарэнні

КОЛЬКІ ВЯРОВАЦЦЫ НЕ ВІЦЦА...

У Брэсце супрацоўнікі ўпраўлення крымінальнага вышуку УУС і Брэсцкага райаддзела міліцыі затрымалі злачынную групу, на рахунку якой два дзесяткі крадзяжоў, у тым ліку восем аўтамабіляў.

Злачыннай дзейнасцю яны займаліся ў пяці раёнах вобласці. Акрамя аўтамабіляў і запасных частак да іх абіралі прыватныя сядзібы, дачы, падвалы, дзе забіралі бытавую тэхніку, будматэрыялы, прадукты харчавання і іншыя прадметы да- машыняга ўжытку. Знойдзе-

ныя аператыўнікамі рэча- выя доказы напалову на- гадваюць барахолку. Папа- ліся ж злачынцы на кра- дзяжы шыферу з прыват- нага дома ў вёсцы Плоска Брэсцкага раёна. Вядзецца следства.

НА ЗДЫМКУ: угнаная "Волга" з крадзенымі рэчамі.

галерэя майстроў

КАБ НЕ МЯЛЕЛІ КРЫНІЦЫ...

10 гадоў споўнілася сёлета самаму маладому творчаму аб'яднанню Беларусі – Саюзу майстроў народнай творчасці. Юбілей хоць і невялічкі, можна сказаць – дзіцячы, але пахваліцца ёсць чым.

Перш за ўсё – прадстаўнічасцю. Сёння саюз аб'ядноўвае звыш пяцісот майстроў з усіх куткоў Беларусі, якія прадстаўляюць практычна ўсе віды традыцыйных рамёстваў: ганчарства, дрэваапрацоўку, ткацтва, вышыўку, кавальства, роспіс, пляценне з прыродных матэрыялаў і іншае. Аснову саюза складаюць майстры старэйшага пакалення, носьбіты даўніх традыцый, своеасаблівае “эліта”, на якую раўняецца моладзь. Сярод іх – прозвішчы майстроў, вядомых, гэўна, не толькі ў Беларусі: саломаліцельшчыц Лідзіі Главацкай, Таісы Агафоненкі, Галіны Саламянкі, Ларысы Лось, ганчароў Антона Пракаповіча, Сямёна Саўрыцкага, ткачых Марыі Сасонкі, Аліны Чапуленак, Надзеі Крыварот, разьбяроў Міхаіла Рышкевіча, Івана Супрунчыка, лозапліцельшчыкаў Уладзіміра Лук'янца, Тамары Самойленкі, кавалёў Зыгмунта Сабко, Юрыя Круша, Аляксандра Дубіны. Зрэшты, з такім жа поспехам можна назваць усіх пяцісот майстроў: кожны з іх – якая творчая асоба з уласным, непаўторным почыркам, і кожны сказаў сваё слова ў галіне народнай творчасці.

Аднак справа не толькі ў лічбах. Важны сам факт аднавання соцыяльнай роляў у “свой” саюз, раўнапраўны сярод іншых. Не сакрэт, што многім майстрам (як, зрэшты, і любімым іншым творцам) такое аднаўненне, творчыя кантакты, духоўная падтрымка патрэбны больш чым што. Тут цябе лёгка зразумеюць, падзяляцца вопытам, нешта падкажуць. Глядзіш – праз год-другі малады, яшчэ нікому невядомы пачатковец неўпрыкмет вырастае ў сапраўднага майстра, творчасць якога на роўных можна паказваць на любой выставе.

Колькі слоў пра выставы. Гэта асноўны від дзейнасці саюза, найбольш эфектыўная і відэавочная форма падтрымкі і прапаганды народнай творчасці. Дзесяткі персанальных, тэматычных, групавых, аглядных выстаў праведзены не толькі ў сталіцы, але і ў самых розных кутках Беларусі, дзе яны заўсёды выклікаюць шырокае цікавасць і ўсеагульнае захапленне. Яно і не дзіва: на выставы адбіраецца самае лепшае, традыцыйнае, нацыянальна адметнае. Дзе яшчэ такое сёння ўбачыш, калі нават і ў сталіцы пакуль што няма музеяў беларускага народнага мастацтва?

Дарэчы, накіонт музея. У нядаўна зацверджанай Дзяржаўнай праграме падтрымкі традыцыйнай культуры запісана, што ў 2005 годзе павінен адкрыцца Нацыянальны музей народнага мастацтва. Нехта скептычна ўсміхнецца: ці мала зацвярджаецца розных добрых праграм?! І ўсё ж калі-небудзь

музей народнага мастацтва ў Беларусі будзе. Павінен быць. І закладваць яго падмурак трэба цяпер, бо заўтра многіх унікальных майстроў і іх твораў можа не быць. Сёння ў фондах саюза – сотні выдатных узораў сучаснай народнай творчасці, многія з іх унікальныя. Так што раздзел сучаснага народнага мастацтва для будучага музея ўжо практычна забяспечаны. А дзейнасць у гэтым напрамку вядзецца мэтанакіраваная. Калі нейкі від народнай творчасці па розных прычынах у традыцыйным выглядзе ўжо даўно не бытуе, за яго аднаўленне бяруцца маладыя майстры. Дзякуючы такой дзейнасці саюза, апошнім часам адроджаны, вернуты з небыцця, узняты на новы, сучасны ўзровень такія калісьці пашырэнныя, потым забытыя віды народнага мастацтва, як выцінанка, кавальства, апрацоўка скуры, гліняная і драўляная цацка.

З дзейнасцю Саюза майстроў народнай творчасці звязана нараджэнне новай традыцыі – правядзенне рэспубліканскіх свят-конкурсаў па розных відах рамёстваў. Колішнія маштабныя мерапрыемствы ў галіне народнай творчасці зводзіліся пераважна да сцэнічных яе відаў, народныя майстры звычайна былі дадаткам да прадстаўнічага свята ці агляду. А вось быць героямі “ўласнага” свята ім не даводзілася, хоць падобная практыка ў нашых суседзях даўня і добра адтрацаваная. Ды нарэшце яна пачынае выпрацоўвацца і ў нас. З поспехам прайшлі першыя рэспубліканскія свята-конкурсы саломаліцельшчыц “Саламяны цуд” (1997), лозапліцельшчыц “Лазовыя карункі” (1998), разьбярства “Дрэва жыцця” (1999), выцінанкі “Ажурныя фантазіі” (2000), кавальства “Залатая падкова” (2001). Майстры з усіх куткоў Беларусі дэманстравалі сваё ўмельства, сотні ўдзячных гледачоў (большасць – упершыню) змаглі далучыцца да сакрэтаў таго ці іншага рамёства.

Вядома, малады саюз такія маштабныя акцыі адзін бы не наладзіў. Такая дзейнасць – вынік творчага супрацоўніцтва (трэба думаць – узаемавыгаднага) з Міністэрствам культуры Беларусі і яго падраздзяленнямі: абласнымі цэнтрамі народнай творчасці, музеямі, дамамі рамёстваў і іншымі.

Толькі такая садружнасць дала магчымасць аднавіць практыку правядзення прадстаўнічых выстаў народнай творчасці рэспубліканскага ўзроўню, як, напрыклад, “Вечназялёнае дрэва рамёстваў” (1996) і “Жывыя крыніцы” (1998). Абедзве выставы, якія атрымалі шырокі рэзананс і сталі значымі падзеямі ў культурным жыцці краіны, даўно планаваліся Міністэрствам культуры. Але хто б за іх узяўся, каб не Саюз майстроў народнай творчасці? Іншай такой структуры рэспубліканскага маштабу ў Беларусі няма. Восі і ўзяўся за гэта саюз – пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры. Як, дарэчы, і пры арганізацыі ўжо згаданых свят-конкурсаў па розных відах рамёстваў.

Трэці раз на тэрыторыі музейнага комплексу “Курган Славы” ладзяцца творчыя пленэры разьбяроў-манументалістаў, пасля якіх застаюцца унікальныя скульптурныя творы, што вельмі аажыўляе комплекс, надае яму непаўторнасць і характэрны нацыянальны каларыт. Сёлета пленэр прысвечаны 120-му ўгодкам беларускіх песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Ёсць надзея, што такія пленэры стануць традыцыйнымі, прычым і ў іншых вядомых мясцінах беларускай зямлі.

Шмат што зробленае саюзам можна было б называць і пералічваць. Але, відаць, дастаткова сказаць галоўнае: Саюз майстроў народнай творчасці трывала заняў сваю нішу ў культурным жыцці Беларусі. Настеў час наладжваць кантакты і з замежжам. Дарэчы, там нас ужо ведаюць, і самі робяць крокі насустрач. Толькі сёлета нашы майстры былі запрошаны на Міжнародны фестываль ганчарства ў славуцім Скапіне Разанскай вобласці (Расія), на свята горада Кішынёва (Малдова), на скульптурны пленэр у Юрмале (Латвія). Спадзяёмся, што такія кантакты будуць пашырацца і на краіны еўрапейскага Захаду.

Творчасць нашых майстроў варта таго, каб яе ведалі ў свеце.

Яўген САХУТА,

старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці.
НА ЗДЫМКУ: у час свята кавальства “Залатая падкова”.

дыякур'ер

РАСАЛІНІ І НЯСВІЖ – ГАРАДЫ-ПАБРАЦІМЫ

Нясвіж наведала дэлегацыя італьянскага горада Расаліні на чале з мэрам Джавані Джукіа.

Госці пабывалі ў Валожынскай школе-інтэрнаце, вучні якой штогод выязджаюць на аздараўленне ў Расаліні. Італьянская дэлегацыя сустрэлася са служыцелямі правааслаўнай і каталіцкай цэркваў у Нясвіжы.

У час візіту быў падпісаны Дагавор аб устанавленні пабрацімскіх сувязей паміж Нясвіжам і Расаліні.

ДАБРАЧЫНЦЫ З НИЖНЯЙ САКСОНІІ

У МЗС адбылася сустрэча міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Міхаіла Хаастова з германскай дэлегацыяй на чале з прэзідэнтам ландтага зямлі Ніжня Саксонія ФРГ Рольфам Вернштэтам.

У сустрэчы ўдзельнічалі таксама старшыня фонду “Дзеці Чарнобыля” зямлі Ніжня Саксонія Хайо Экель, Часовы павераны ў справах ФРГ у Рэспубліцы Беларусь Андрэа Вікторын.

Германская дэлегацыя знаходзілася ў Беларусі па лініі фонду “Дзеці Чарнобыля” зямлі Ніжня Саксонія. Мэтай дзейнасці фонду ў Беларусі з'яўляецца садзейнічанне стварэнню ў рэспубліцы ўмоў для забеспячэння эфектыўнага сучаснага медыцынскага абследавання і лячэння дзяцей, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС.

За перыяд з 1992 па 2002 год у беларускія бальніцы фондам перададзена 124 апараты УЗі на суму каля 4 мільёнаў еўра. На бясвыплатнай аснове ў Беларусь пастаўлена медыкаментнаў на 2,3 мільёна нямецкіх марак. На арганізаваных фондам спецыяльных семінарах прайшлі падрыхтоўку больш як 550 беларускіх урачоў. Сёлета фонд “Дзеці Чарнобыля” адзначае 10-годдзе сваёй дзейнасці.

ДНІ ЭКАНОМІКІ БЕЛАРУСІ Ў ВЕНГРЫ

З 6 па 9 лістапада ў Венгры прайшлі Дні эканомікі Беларусі, прымеркаваныя да арганізацыі Нацыянальнай выставы Рэспублікі Беларусь у Венгерскай Рэспубліцы.

бізнес-клуб

ІНВЕСТЫЦЫЙНЫ ФОРУМ

27-28 лістапада ў Мінску адбудзецца міжнародная канферэнцыя на праблемах прыцягнення ў Беларусь замежных інвестыцый: “Беларускі інвестыцыйны форум”. Арганізатарамі канферэнцыі выступаюць Міністэрства эканомікі Беларусі і расійскае Федэральнае дзяржаўнае ўнітарнае прадпрыемства “Дзяржаўная інвестыцыйная карпарацыя”. Канферэнцыя праводзіцца пры садзейнічанні Міністэрства замежных спраў Беларусі.

Форум будзе прысвечаны пытанням прыцягнення замежных інвестыцый для паскарэння тэмпаў сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны.

Удзел у канферэнцыі дасць магчымасць патэнцыяльным інвестарам вывучыць эканамічныя, юрыдычныя і іншыя ўмовы вядзення бізнесу ў Беларусі, азнаёміцца з інвестыцыйнымі магчымасцямі ў ходзе прэзентацыі інвестыцыйных праектаў беларускіх прадпрыемстваў і арганізацый, а таксама падзяліцца з прадстаўнікамі афіцыйных і дзелавых колаў Беларусі думкамі аб перспектывах і праблемных пытаннях міжнароднага інвестыцыйнага супрацоўніцтва.

У ходзе пленарных пасяджэнняў міністэрстваў і ведамстваў дзяржава сфармулюе для міжнароднай дзелавой грамадскасці прыярытэты,

Мэта выставы – прадэманстраваць венгерскім партнёрам патэнцыял нашай краіны ў розных галінах прамысловасці, а таксама ў галіне навукова-тэхнічных распрацовак. Больш за 50 прадпрыемстваў-удзельнікаў прадставілі лепшыя ўзоры прадукцыі беларускага аўтамабілебудавання, машынабудавання, электронікі, дрэваапрацоўкі, нафтахімічнага комплексу, лёгкай і харчовай прамысловасці і іншага.

10 ГАДОЎ У МФК

Намеснік міністра замежных спраў Беларусі Аляксандр Міхневіч сустрэўся ў канцы кастрычніка са старшыняй Міжнароднай фінансавай карпарацыі (МФК) у Рэспубліцы Беларусь Карлам Дагенхартам.

У ходзе сустрэчы былі абмеркаваны перспектывы дзейнасці МФК у Беларусі. Асобая ўвага была нададзена рэалізацыі новага праекта МФК, звязанага з развіццём бізнес-асацыяцый у Беларусі, а таксама пашырэнню знешнеэканамічных сувязей паміж прадпрыемствамі Беларусі і Швецыі.

ГЕНЕРАЛЬНАЕ КОНСУЛЬСТВА ЛІТВЫ Ў ГРОДНЕ

Урад Літвы заснаваў Генеральнае консульства Літоўскай Рэспублікі ў Гродне.

На сённяшні дзень на тэрыторыі Беларусі функцыянуюць 33 пасольствы замежных дзяржаў, 12 консульскіх устаноў, 12 прадстаўніцтваў міжнародных арганізацый і 1 гандлёвае прадстаўніцтва.

34-ты БАГДАДСКІ КІРМАШ

У штогадовым міжнародным Багдадскім кірмашы ў Іраку прыняла ўдзел прадстаўнічая беларуская дэлегацыя на чале з прэзідэнтам канцэрна “Белэнерга” Сяргеем Бельям.

У Багдадскім кірмашы традыцыйна ўдзельнічаюць кампаніі і вытворцы многіх замежных краін (Расія, Украіна, краін Еўрасаюза, шэрага арабскіх дзяржаў), якія пастаўляюць на іракскі рынак сваю прадукцыю ў межах праграмы ААН “Нафта ў абмен на харчаванне”.

Прэс-служба МЗС.

сітуацыя

ПАЛУНДРА!

Дзесяць гадоў у мадрыдскай турме правядуць два беларускія маракі, прызнаныя вінаватымі ў кантрабандзе какаіну. Такі прысуд вынесла вышэйшая судовая калегія Іспаніі, якая займаецца асоба цяжкімі злачынствамі. Разам з нашымі суайчыннікамі за кратамі апынуліся таксама 12 расійскіх маракі і 1 эстонец.

Усе яны з'яўляліся членамі экіпажа судна “Тамсаарэ”, на якім у 1999 годзе калумбійскія і іспанскія мафіёзі спрабавалі завезці ў Іспанію 7 тон какаіну. Астатнія 20 чалавек, разам з арганізатарамі і іншымі ўдзельнікамі гэтага злачынства правядуць за кратамі ад 8 да 34 гадоў. Так закончылася адна з са-

мых гучных судовых спраў за ўсю гісторыю іспанскага правасуддзя.

Судовы працэс па гэтай справе суправаджаўся цэлай серыяй скандалаў. У прыватнасці, тры суддзі былі адхілены ад справы і наогул пазбаўлены права займацца судовай дзейнасцю з-за таго, што да пачатку працэсу нечакана выпусцілі пад залог галоўнага абвінавачванага – прадстаўніка калумбійскай наркамафіі ў Іспаніі Карласа Руіса Сантамарыя па мянушцы “Эль Негра”. А для яго пракурор патрабаваў 60 гадоў турэмнага зняволення. Апынуўшыся на волі, наркабарон тут жа ўцёк. Сукамернікі Эль Негра запэўніваюць, што свабода абышлася яму ў два мільёны долараў, якія атрымалі старшыня суда і турэмны ўрач.

А да членаў экіпажа “Тамсаарэ” іспанскае правасуддзе было значна больш жорсткім. Хаця маракі сцвярд-

жалі і сцвярджаюць, што не ведалі змесціва грузу, прынятага на борт у час стаянкі ў Панаме, іх усё ж адправілі на дзесяцігоддзе ў турму. Як сцвярджаюць адвакаты маракі, у суда не было прамых доказаў іх віны. Таму расійская абарона, дарэчы, як і беларуская, мае намер падаваць апеяльчыню. Аднак шансы на змяненне прыговору, на думку юрыстаў, мінімальныя.

Як паведаміў прэс-сакратар МЗС Павел Латушка, у тэрмін адбывання пакарання грамадзянам Беларусі будзе залічана знаходжанне пад вартай з чэрвеня 1999 года, калі было затрымана судна. Паколькі наша краіна не мае свайго консульскага прадстаўніцтва ў Іспаніі, сачыць за гэтай сітуацыяй і аказваць пасільную дапамогу нашым грамадзянам будзе консул Беларусі ў Парыжы.

Надзея ДЭКОЛА, “СБ”.

жыццёвыя сюжэты

Анатоль БЕЛЫ: “Я – САМЫ БАГАТЫ І САМЫ БЕДНЫ ЧАЛАВЕК У БЕЛАРУСІ”

У розныя часы розныя ацэнкі даваліся калекцыянерам. Памятаю, адна з цэнтральных газет бойкім загаловам “Спыніце Магільнага!” нямала крыві папсавала аднаму са збіральных. Ды і самі калекцыянеры не дурка пра сябе распаўсюджваліся. Анатоль Белы – адзін з самых вядомых у Беларусі калекцыянераў твораў выяўленчага мастацтва. Стварыў нават на бацькаўскай сядзібе ў Старых Дарогах прыватны мастацкі музей.

— Анатоль Яфімавіч, вы ці не адзіны ў Беларусі ўладальнік прыватнага мастацкага музея. Як прыйшлі да ідэі стварэння яго?

— Калекцыянерам займаюся даўно. Першапачаткова, калі ўжо зборы пачалі тэматычна акрэслівацца, узнікла жаданне падзяліцца сваімі здабыткамі. Здавалася, і час ужо спрыяў гэтаму. Пачаў рыхтаваць розныя тэматычныя выставы ў палацах культуры і ВНУ Мінска.

І пра Кастуся Каліноўскага, і выставу, прысвечаную Скарыне. Але, як ні дзіўна, выставы забаранялі. Напрыклад, пра Скарыну ў Палацы прафсаюзаў забаранілі адзін з сакратароў гаркама партыі. Маўляў, не тыя акцэнтныя зрабіў. Пра ўладароў Беларусі сабраўся ладзіць выставу ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры. Далі другое памяшканне. Выстава пра Кастуся Каліноўскага ў тэхналагічным інстытуце працавала толькі па дзве гадзіны.

Думаў, што нейкім іншым чынам усё атрымаецца ва ўніверсітэце. Падарыў нават універсітэцкаму музею 104 работы. Дзе яны зараз?

А яшчэ адна спроба была звязана са Старымі Дарогамі. Перадаў землякам карціны, іншыя творы. Абяцалі стварыць музей. У кнізе “Памяць: гісторыка-дакументальная хроніка Старадарожскага раёна”, якая выйшла ў 1998 годзе, чытаем: “У 1997 годзе наш зямляк А.А.Белы, калекцыянер, старшыня грамадска-асветніцкага клуба “Спадчына”, перадаў цэнтральнай раённай бібліятэцы калекцыю твораў графікі, медальернага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. На яе аснове будзе створана галерэя ў гісторыка-этнаграфічным музеі, які плануецца адкрыць у раёне”. Прайшло столькі часу, а музея абвешчанага і блізка не відаць.

Вось я і не вытрымаў. Уласнымі сіламі пачаў ствараць музей. І 10 снежня 1999 года ён быў адкрыты.

— Але вернемся да ранейшых часоў. Наколькі небяспечна было займацца калекцыянерам, такім шырокамаштабным, у тыя ранейшыя часы?

— Былі пэўныя сутычкі з чыноўнікамі, калі афішаваў сваю дзейнасць. Але я ішоў заўсёды напрамком. У забароне, прыкладам, выставы пра Каліноўскага былі і свае плюсы. Пра гэту сітуацыю даведаўся ці не ўвесь свет — інфармацыя прагучала па “Свабодзе”, “Голасе Амерыкі”. Мяне ў выніку запрасілі з выставай у Нью-Йорк. Павёз у ЗША 180 твораў. Выступіў акрамя гэтага з дакладам у адным з універсітэтаў.

— Анатоль Яфімавіч, пра абсягі сабранага вамі ходзяць легенды...

— Некаторыя лічбы, адрасы, дзе трэба шукаць сабранае мною, я ўжо называў. А ўвогуле зараз у калекцыі каля 3 тысяч твораў. У экспазіцыі майго старадарожскага музея — 1 200. Параўнайце: у Нацыянальным мастацкім музеі выстаўлена 700 твораў. Безумоўна, падыходы розныя. Кожная карціна там валодае пэўнай прасторай. Але яшчэ адно параўнанне з галоўным мастацкім музеём краіны... Там сабрана ўсяго 24 медалі (як правіла, з гіпсу). Мая калекцыя медалёў — з 600 твораў (а матэрыял які разнастайны — гліна, медзь, бронза, шкло і г.д.). Ёсць караначныя медаль Аўгуста II (выраблены, між іншым, у 1700 годзе). З Амерыкі трапіў караначны медаль Буша-старэйшага. Упэўнены: наўрад ці ў каго на постсаветскай прасторы ён ёсць.

— І ўсё ж аснове старадарожскага мастацкага музея — творы беларускага выяўленчага мастацтва?

— Так. І я вельмі ганаруся гэтым. Ведаецца, гэта мае прыватнае меркаванне, але больш выразна беларускім павінны быць увогуле ўсе мастацкія музеі краіны. Напрыклад, у Старых Дарогах асобна вылучаецца раздзел твораў, якія характарызуюць мастацтва Заходняй Беларусі. Сяўрук, Філіповіч, Драздовіч — такая багатая іх творчасць, што знаёмства з ёю здаецца бясконцым.

— І як вам усё гэта ўдалося сабраць, адкуль такія выключныя магчымасці, сродкі?..

— Грошы — гэта яшчэ не ўсё для калекцыянера. Патрэбна і шчасце, і ўдача. Творы цягнуцца да твораў. Сябраю з многімі мастакамі. Шукаю прыхільнікаў маёй справы. У краіне шмат багатых людзей, гатовых ахвяраваць сродкі на добрую справу. Але называць іх па шэрагу прычын небяспечна. Многія творы спецыяльна для музея ў Старых Дарогах намалюваны. Так склаўся раздзел “Дзеячы нашаніўскага перыяду”, “Дзеячы беларускага замежжа”, “Любіць Радзіму — шанаваць родную мову”.

Шмат мне дапамагала дачка. Яна жыве ў Амерыцы.

— Збор калекцыі, стварэнне музея пазнаёмілі вас з многімі цікавымі людзьмі. Якія сустрэчы найбольш запалі ў памяць?

— Цяжка адказаць на гэта пытанне каротка, лаканічна. Вакол мяне заўсёды людзі. І я — сярод людзей. Больш, канешне ж, сустракаюся з мастакамі. Сябраю з Леанідам Шчамялёвым. Лічу яго найцікавейшым сучасным мастаком. Часта сустракаюся з Аляксеем Марачкіным. Ахвотна гутару з Анатолем Крывенкам. Здзіўляе яго незвычайная працавітасць. Рады, што лёс падарыў мне сустрэчы з Міколам Ермаловічам, Леанідам Лычом, Рыгорам Барадудзіным. Нядаўна размаўляў па тэлефоне з Язэпам Юхо. Ён вельмі ўзрадаваўся, што ў Старых Дарогах усталяваны помнік Льву Сапегу. Дарэчы, Язэп Юхо — мой кансультант, дарадца ў цэлым шэрагу праектаў.

Раней часта наведваўся да Васіля Быкава. Ён вельмі тонка разумее мастацтва. Васіль Уладзіміравіч адкрываў выставу “Любіць Радзіму — шанаваць родную мову”. Калі мяне моцна крытыкавалі за праект, які быў прысвечаны князям, уладарам беларускім, Быкаў сказаў літаральна наступнае: “Няхай крычаць, а тое, што зроблена, стане эталонам”. Так яно і здарылася.

— Праблема любові калекцыі ў яе даўгавечнасці. Каму мяркуецца перадаць свае зборы?.. Гісторыя Беларусі ведае процьму страт...

— Канешне ж, і я думаю над гэтым пытаннем. Але зараз у параўнанні з мінулымі часамі ў нас больш спрыяльная сітуацыя. Папершае, Беларусь — суверэнная дзяржава. І ніхто, у тым ліку я і мая дачка, не здольны вывезці калекцыю за межы Беларусі. Шкада, праўда, што ўсё ж пакуль заканадаўцы, парламентарыі нашы не падрыхтавалі закон аб прыватных музеях.

Што да заўтрашняга лёсу маіх уласных збораў, то ёсць жа яшчэ ўнук. Ён вучыцца ў спецыялізаванай амерыканскай школе. Атрымлівае, між іншым, гранты на вывучэнне мастацтва. Наведвае досыць часта Кліўлендскі мастацкі музей (адзін з найбагацейшых у свеце, толькі як Фабержэ ў яго калекцыі — 13). Для бацькоў з’яўляецца лепшым экскурсаводам. А не прыйдзе ў музей унук — тады складу завяшчанне, тэстамент на карысць дзяржавы. Галоўнае для мяне — цэласнасць калекцыі, спадзяванне, што яна будзе расці, захоўвацца, будзе радаваць людское вока. Што ж да мяне асабіста, то я ў адначасе — самы багаты і самы бедны чалавек.

Гутарыў Аляксандр КАРЛЮКЕВІЧ.

уражанні

І ГАСТРОЛІ, І АДПАЧЫНАК

Удзельнікі ўзорнага харэаграфічнага ансамбля “Расінка” Старадарожскай дзіцячай школы мастацтваў сваім майстэрствам радавалі не толькі беларускіх гледачоў, але і нямецкіх, і ўкраінскіх.

Ансамбль створаны ў канцы 1996 года Вольгай Барташэвіч, якая прыехала ў Старыя Дарогі з Мінска. Кіраўнік новага творчага калектыву аб’яднала хлопчыкаў і дзяўчынак школьнага ўзросту. Яны ўдасканалі майстэрства, ускладнялі танцы, прымалі ўдзел у рэспубліканскіх тэлеперадачах “Вас выклікае Спартландыя”, “Землякі”, сталі лаўрэатамі IV Усебеларускага тэлефестывалю юных талентаў “Усе мы родам з дзяцінства”.

Праз Фонд падтрымкі маладых талентаў у Беларусі танцоры “Расінкі” летась трапілі з групай дзяцей на адпачынак у Германію.

На плошчах і вуліцах, у гасцініцы, на цеплаходзе ў час прагулкі па рацэ, у Доме састарэлых горада Гослар — беларускія дзеці ўсюды збіралі шмат гледачоў. Харэаграфічныя кампазіцыі і “Беларускія карцінкі”, эстрадны танец “Калінка інтэрнэшнл”, вальс кветак, па-дэ-дэ з балета “Шчаўкунчык” суправаджаліся апладысмантамі, просьбамі паўтарыць выступленне.

Мясцовыя газеты давалі станоўчыя рэцэнзіі. Дом састарэлых горада Гослар падарыў “Расінцы” музычны цэнтр. Заробленыя на канцэртах грошы юныя артысты перадалі на лячэнне дзяцей, якія

пакутуюць ад наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

Сёлета пры садзейнічання настаўніцы гісторыі СШ № 4 са Старых Дарог Аліны Семянковай дзеці папраўлялі сваё здароўе ў санаторыі “Хаджыбей” у Адэсе. У іх засталіся незабыўныя ўражанні аб 16 днях, праведзеных на беразе Чорнага мора. Яны не толькі набраліся тут сіл, але і выступілі з канцэртамі. Украінцы ўбачылі лепшыя танцы “Расінкі”: “Казанова”, “Ах, гэта было!”, “Самба”, “Сімона”, “Румба”, “Ча-ча-ча” і іншыя. Сямігадовая Віка Талан, якая не толькі танцавала, але і спявала любімыя песні, і старшакласніца Алена Антоненка, выконваючы на фартэпіяна класічныя музычныя творы, запяўнялі паўзы паміж танцамі “Расінкі”.

Адміністрацыя санаторыя, задаволеная выступленнем старадарожскіх танцораў, дапамагла ім арганізаваць змястоўную культурную праграму.

Дзеці адпачылі і паказалі сваё ўменне перад нямецкімі і ўкраінскімі гледачамі. У марах “Расінкі” — уразіць сваімі танцамі “Славянскі базар у Віцебску”.

Анатоль БАРЫС.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі ўзорнага харэаграфічнага ансамбля “Расінка” ў Адэсе.

лёт

ПАЛЕШУКІ

Рабінзонамі сталі жыхары знікшай неперспектыўнай вёскі Падозбін Петрыкаўскага раёна былы партызан і фронтавік Ілля Шабалтас і яго жонка Зінаіда. Больш за пяцьдзесят гадоў

пражылі яны разам і старасць сваю дажываць вырашылі на родным падвор’і. Зямлі тут колькі хочаш, ёсць у гаспадарцы карова, пчолы, іншая жывёнасць.

Любоў ЛЕБЕДЗЕВА.

“Мінск-Навіны”.

музейная зала

1000-ГАДОВЫ ЭКСПАНАТ У НЕБЯСПЕЦЫ

Унікальны экспанат Музея старажытнабеларускай культуры — лодка, вычасаная каменнымі сякерамі 1000 гадоў таму са ствала гіганцкага дрэва, у небяспецы: яна высыхае.

Лодка праляжала глыбока ў зямлі каля вёскі Літвінавічы на Міншчыне амаль тысячу гадоў, пакуль яе не знайшоў мясцовы ляснічы. Ён і перадаў незвычайную знаходку ў музей. Дэндралагічны аналіз, праведзены спачатку ў Мінску, а затым у

Санкт-Пецярбургу, даў магчымасць вызначыць дакладную дату вырабу лодкі, як лічаць вучоныя, радзімічамі. Іх старажытнае пасяленне размяшчалася якраз на месцы цяперашняй беларускай вёскі, дзе лодку і знайшлі. На думку вучоных,

яна з 1811 года баразніла прасторы ракі Сож... Як яна захавалася на працягу тысячагоддзя ў неспрыяльных умовах — застаецца загадкай. Вельмі важна захавачца знаходку, якая з’яўляецца гісторыка-культурнай каштоўнасцю для цяперашніх і будучых пакаленняў беларусаў, хаця б у цяперашнім стане.

ВОБРАЗ ПАННЫ МАРЫІ Ў ГЕРАЛЬДЫЦЫ БЕЛАРУСКІХ МЕСТАЎ

Такая афарбоўка не прысутнічае на іншых беларускіх мескіх гербах з аналагічным сюжэтам і ўвогуле, наколькі нам вядома, нехарактэрная для іканаграфіі гэтага святага. У геральдыцы самакіруемых местаў Беларусі выкарыстанне сюжэтаў з выявамі святых займае амаль 30 працэнтаў усёй колькасці помнікаў нашай геральдычнай спадчыны. Безумоўна, па-за ўвагай нашых прашчурцаў не мог застацца вобраз Маці Божай (або, як часцей казалі ў тых часы, Панны Марыі). Першым нашым майдэборскім месцам, якое атрымала ў якасці герба выяву Панны Марыі, — быў Менск. Як вядома, права на самакіраванне горад атрымаў у 1499 годзе. Пячаткі мескага магістрата амаль усё шаснаццацістагоддзе нясуць на сабе выявы, якія можна назваць гербамі з вялікімі агаворкамі. Толькі пасля прывілея ад 12 студзеня 1591 года на ратушнай вежы з'явілася вядомая сёння ўсім выява. Вельмі красамоўным сведчаннем (яно ўвасабляе псіхалагічны настрой тагачасных мяшчан і ў пэўнай ступені нават кідае кладку ў наш бок, у сучаснасць) аб тым, што паміж імі ўзніклі «незнанкі і незгоды» і яны «невекомостью своею и до сего часу до уживанья властного гербу приети не могучи... просили нас гдрия (гаспадара караля Жыгімонта III Вазы. — А.Ц.) абыхмо имь ... герб и печать мескую надати». Адпаведна са згаданым прывілеем места Менскае атрымала «...герб до печати меское на ратуш фигуру Внебовзятя Панны Марыи...». Малюнак гэтага герба быў па каралеўскаму загаду намалюваны ў прывілеі. На жаль, сам гэты дакумент не захаваны, бо загінуў у адзін са шматлікіх пажараў, якія праследвалі старажытны Менск у XVI–XVII стагоддзях, але па пячатцы, што была зроблена адразу пасля гэтага надання,

Герб Кобрына: у срэбным полі выява дзвюх жаночых постацей, на руках у адной дзіця — святая Ганна з Марыяй і немаўляем Ісусам. Атрыманы 10 снежня 1589 г.

Герб Мінска: у блакітным полі ўзшэце Панны Марыі. Атрыманы 12 студзеня 1591 г.

Адным з *улюбёных сюжэтаў беларускай мескай геральдыкі XVI–XVIII стагоддзяў было выкарыстанне вобразаў хрысціянскага пантэона. Многазначнай з'яўляецца найўнасць вобразаў Ісуса Хрыста ў гербе места Віцебскага як аднаго з найбуйнейшых цэнтраў тагачаснай Белай Русі і ягонага «анпыпода» Чорнага Анёла — Новагародка («колішняй сталіцы») Чорнай Русі. Апошні герб быў «адрэдагаваны» ў 1595 годзе. Зразумела, што ў хрысціянскай краіне ўспрымаўся неадназначна такі сімвал (еўрапейскае хрысціянства не ведала і не ўспрымала пазітыўна чорных анёлаў), таму Чорны Анёл Новагародчыны быў заменены Архангелам Міхаілам. Праўда, у адрозненне ад кананічных выяў, на якіх ён мае адзенне пераважна белага, блакітнага ці чырвонага колераў, на новагародскім гербе гэты «князь воінства Хрыстова» апрануты ў даспехі чорнага колеру.*

можна з дастатковай ступенню верагоднасці рэканструяваць першасную выяву менскага герба. Гэта, дарэчы, і было зроблена ў свой час, і гэтая выява нават была прынята дэпутатамі мінскага гарадскога савета ў 1990 гадах. Праўда, пад уплывам кан'юктурных і безадказных заяў некаторых асоб у выяву герба былі на пачатку XXI стагоддзя ўнесены не зусім прафесійныя і карэктныя змены.

На сённяшні дзень даць адназначны адказ на пытанне, чаму тая або іншая выява набыла якасць і статус мескага герба, вельмі праблематычна. Асабліва гэта тычыцца сюжэтаў, звязаных з адлюстраваннем постацей агульнахрысціянскіх святых. Што тычыцца менскага герба, дык пошукі вытокаў ідэі гэтага сімвала можна распачынаць у агульнахрысціянскіх каштоўнасцях, якія дамінавалі на землях колішняга Вялікага княства Літоўскага і, безумоўна, панавалі ў сэрцах тагачасных насельнікаў краіны. Магчыма, штуршком для абрання і замацавання гэтага вобраза за «местам Менскім» была гісторыя з'яўлення цудадзейнага абраза Маці Божай у Мінску.

Як сведчыць паданне, 13 жніўня 1500 годзе тагачасныя менчкі ўбачылі цудоўнае свята, якое зыходзіла з таго месца, дзе ў Свіслач упадае Няміга (зараз каля Траецкага маста, які злучае сучасныя вуліцы М.Багдановіча і Нямігу). Калі прыцягнутыя святлом людзі падбеглі да берага, перад іх вачыма паўстаў цудоўны абраз, што знаходзіўся ў вадзе. Папярэдняя гісторыя яго гаворыць аб тым, што ён быў вывезены з візантыйскага места Херсанес і доўгі час захоўваўся ў кіеўскай царкве Нараджэння Маці Божай. У час разарэння Кіева мангола-татараў у 1240 годзе гэтая царква была разбурана, але абраз захаваны і быў перанесены ў іншую царкву. Другі раз ён пацярпеў ужо ў XV стагоддзі, калі Кіеў быў захоплены крымскімі татараў. Басурман сарваў каштоўную аправу з абраза, а яго кінуў у Дняпро. Насуперак законам фізікі і цяжэнню ракі, абраз паплыў не ў Чорнае мора, а ўверх па Дняпры і ягоных прытокаў і, абраўшы месцам свайго знаходжання старадаўні Менск, спыніўся ў ім. Такім чынам, абраз быў сведчаннем таго, што Маці Божая дала знак менчукам аб сваім заступніцтве. Так гаворыць легенда. Сёння гэты абраз знаходзіцца ў левым нэфе Мінскага кафедральнага сабора.

Але трэба адзначыць, што сучасны мастацтвазнаўцы датуюць напісанне абраза не X, а толькі XVI стагоддзем.

Другім беларускім месцам, якое атрымала падобны сімвал, было «места Поразаўскае» (сёння гэта гарадскі пасёлак у Свіслацкім раёне Гродзенскай вобласці). Яно атрымала права на самакіраванне амаль адначасова з Менскам, можа, нават на некалькі гадоў раней. Дакладныя звесткі покуль яшчэ не знойдзены. Як і ў Менску, наданне герба адбылося значна пазней — у чэрвені 1616 года. Літаральна праз некалькі гадоў на ўсходніх межах ВКЛ у адзін год і месяц — май 1625 года два месцы, якія зараз знаходзяцца ў Смаленскай вобласці Расіі, атрымалі гербы, на якіх была прадстаўлена Маці Божая. Першым з гэтых местаў быў Бель (2 мая 1625 года), другім — Дарагабуж (28 мая таго ж года). Наданне гербаў, ды яшчэ з такой (!) сімвалай, вельмі ўразіла жыхароў, асабліва Белага. Сярод мяшчан гэтага места нават нарадзілася, праўда значна пазней, версія-легенда, што першасная назва гэтага места не Бель, а Багародзічын.

У Беларусі ёсць яшчэ адно места, на гербе якога прысутнічае выява Маці Божай. Але на ім яна не займае галоўнага месца ў кампазіцыі гербавай выявы. Справа ў тым, што гэты герб быў нададзены 10 снежня 1589 года адначасова двум месцам — Кобрыну і Гарадцу. Яны мелі агульны магістрат і карысталіся агульнай пячаткай з гербам, на якім была размешчана выява Св.Ганны. Менавіта яна займае дамінуючае становішча ў гербе, а на яе тле пастаўлена постаць Панны Марыі з немаўлятам Ісусам. Такое спалучэнне вобразаў ясна даводзіла кожнаму тагачаснаму гледачу, добра знаёмаму са Св.пісаннем, генеалагічную інфармацыю, што перад ім бабка Ісуса Св.Ганна, яе дачка Марыя і немаўлятка Ісус.

Трэба адзначыць, што больш чым з сотні майдэборскіх местаў, якія знаходзіліся на этнічных беларускіх землях, толькі названыя вышэй мелі ў сваёй сімваліцы выяву Панны Марыі. Можна мець шмат розных версій, якія з рознай доляй верагоднасці тлумачылі б гэтую з'яву. Адзіным і, як нам здаецца, галоўным фактарам, што непасрэдна ўплываў на абранне сюжэтаў і аб'ядноўваў усё гэтыя гербы, з'яўляецца постаць караля і вялікага князя

Герб Поразава: у блакітным полі постаць Панны Марыі з дзіцем Ісусам на руках. Атрыманы ў чэрвені 1616 г.

Герб Белага: у срэбным полі вобраз Святой Панны Марыі, Маці сына Божага. Атрыманы 2 мая 1625 г.

Герб Дарагабужа: у блакітным полі вобраз Панны Марыі. Атрыманы 28 мая 1625 г.

літоўскага Жыгімонта III Вазы. Менавіта ў часы яго каралявання (1587–1632) адбыліся ўсе гэтыя наданні. Ён быў сынам шведскага караля Іаана III і Кацярыны Ягелонкі (дачкі Жыгімонта Старога 1506–1548). Як нашчадак Ягелонаў па жаночай лініі, ён быў абраны на прастол Рэчы Паспалітай. Па водгуках сучаснікаў, быў чалавекам глыбока веруючым, што, безумоўна, уплывала на ідэалагічны выбар і зацвярджэнне ім гербаў.

Увогуле, вельмі часта на фарміраванне сімвалавай геральдычнай базы індывідуальныя ўплывы маюць вырашальнае значэнне. На гэтым працэсе, як бачым, і ў сённяшні дзень пакідалі адбітак псіхалагічныя і інтэлектуальныя якасці першай асобы ў дзяржаве, яе адукацыйны ўзровень. Сучасным нашым гербаватворцам трэба памятаць, што ва ўсім свеце заўсёды найбольша павага аддавалася таму, хто мае найбольш старадаўні герб.

Анатоль ЦІТОЎ,

ганаровы сябра Усерасійскага геральдычнага таварыства, сябра Польскага і Украінскага таварыстваў.

ВІРУЕ “СОЖСКІ КАРАГОД”

Небывалыя па свайму размаху святочныя мерапрыемствы прайшлі ў Гомелі. Абласны цэнтр адначасова адзначыў Дзень горада і трэці раз правёў Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва «Сожскі карагод».

У ім прынялі ўдзел 80 калектываў з 15 краін. У рамках фестывалю адбыўся міжнародны турнір па спартыўна-бальных танцах, конкурс балетмайстарскіх работ сярод дзіцячых калектываў, на шматлікіх канцэртных пляцоўках абласнога цэнтра прайшлі выступленні ўдзельнікаў фестывалю.

Пачалася святочная цырымонія парадам удзельнікаў фестывалю. Са словам да прысутных звярнуўся старшыня аргкамітэта «Сожскага карагода» — мэр Гомеля Леанід Барабанаў. Дзякуючы выступленню айчынных і замежных харэаграфічных калектываў, перад гледачамі прайшла ўся гісторыя сусветнай танцавальнай культуры. Яе дапоўнілі вакальна-харавыя спевы. А на завяршэнне гамяльчан парадавалі сваім выступленнем іх праслаўленыя землякі — народны артыст Беларусі Анатоль Ярмоленка і студыя «Сябры».

На наступны дзень, нягледзячы на пахмурнае надвор'е і часам дождж, атмосфера свята і ўсенароднага гуляння ахапіла практычна ўвесь Гомель. З нагоды Дня горада на цэнтральнай плошчы Гомеля прайшла ўрачыстая цырымонія пад назвай «Квітней, мой горад!» Яе змяніла карнавальнае шэсце, якое прадоўжылі канцэрт духавой музыкі, кірмаш і спартыўныя конкурсы для дзяцей.

Паралельна святочныя мерапрыемствы разгарнуліся ў парку культуры і адпачынку імя Луначарскага, а таксама на набярэжнай Сожа. Тут прайшоў адкрытае першынство па веславанні і парусным спорце, адбыліся паказальныя выступленні спартсменаў і выратавальнікаў. Выбар у гамяльчан быў зайздросны — іх запрашалі на канцэртныя і забаўляльныя праграмы, розныя выставы...

У рамках «Сожскага карагода» ва ўрачыстай абстаноўцы адкрыўся Міжнародны турнір па спартыўна-бальных танцах, прайшоў конкурс балетмайстарскіх работ сярод дзіцячых калектываў, а таксама Міжнародны конкурс пантэмімы «Мім-2002». У розных раёнах горада адбыліся канцэрты і выступленні ўдзельнікаў фестывалю, а завяршыўся Дзень Гомеля святочным феерверкам і серыяй начных шоу-праграм пад агульнай назвай «Зорная феерыя».

Апошні — трэці дзень «Сожскага карагода» таксама быў насычаны многімі відовішчымі мерапрыемствамі. Найбольш уражвалі ўрачыстасці з нагоды закрыцця самага фестывалю і рэзюмывы адкрыты Сусветны турнір танца па лацінаамерыканскай праграме ў катэгорыі «дарослыя». лепшымі былі прызнаны Гай Розен і Вікторыя Фадзіна з Каралеўства Люксембург. Другое месца дасталася італьянскім танцорам, а трэцяе — літоўскім. Дзве беларускія пары да п'едэстала гонару ледзь-ледзь не дацягнулі і занялі, адпаведна, чацвёртае і пятае месцы.

«Сожскі карагод» пакінуў у памяці гамяльчан і гасцей горада шмат прыемных уражанняў. Як сказаў у гутарцы з журналістамі мэр Гомеля Леанід Барабанаў, «калі б такога фестывалю не было, гамяльчанам варта было б яго прыдумаць».

Кірыл ЛОГВІН.

весткі з суполак

РАСІЯ. ІРКУЦК

ВАСІЛЬ РАКІТА І ЯГО ПАМОЧНІКІ

Стварэнне Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага шэсць гадоў таму (31 мая 1996 года) у нейкай ступені змагло наталіць настальгічную прагу беларускіх перасяленцаў і іх нашчадкаў да роднага.

Цяпер, праз шэсць гадоў, можна смела сцвярджаць, што ў Іркуцкай вобласці ёсць дружная беларуская дыяспара. Нацыянальныя беларускія цэнтры існуюць ужо ў многіх раёнах Прыбайкалля.

Прыблізна год таму ў наш офіс у Іркуцку прыйшоў Васіль Ракіта і сказаў: "Я беларус, нарадзіўся ў 1938 годзе ў вёсцы Хвойная Хойніцкага раёна Гомельскай вобласці, але з 1961 года жыў у Іркуцкай вобласці. У Беларусь удаецца ездзіць крайне рэдка. Хацеў бы ўступіць у ІТБК і ўнесці пасільны ўклад у развіццё нашай беларускага грамадства. Жыву я ў горадзе Чаромхава".

Ужо летась на Купалле ён прыехаў не адзін, а з групай падтрымкі. Нават тэлебачанне сваё чаромхаўскае прывёз. Далей — больш. 24 студзеня 2002 года Васіль Станіслававіч правёў устаноўчы сход, на якім прынялі рашэнне аб стварэнні ў Чаромхаве гарадскога і раённага аддзяленняў ІТБК. А хутка В.Ракіта ўзяўся за правядзенне Месячніка беларускай культуры. Прычым усю арганізацыйную работу Васіль Станіслававіч прыняў на сябе. Стварыў у Чаромхаве аргкамітэт, напісаў план мерапрыемстваў, склаў каштарыс і адшукаў спонсараў. Знайшліся і памочнікі. У шэрагу мерапрыемстваў прымалі ўдзел і актывісты ІТБК з Іркуцка.

У Чаромхаве быў праведзены семінар для настаўнікаў школ (у асноўным гісторыкаў) і для работнікаў культурных устаноў на тэму: "Гісторыя Беларусі і асноўныя абрадавыя святы". З удзелам членаў рады ІТБК у цэнтральнай бібліятэцы Чаромхава прайшла канферэнцыя "Беларусь — Расія: гісторыя і сучаснасць".

Завяршыўся месячнік святам беларускай культуры, якое прайшло ў ПК "Гарняк". На канцэрце выступілі іркуцкія ансамблі: фальклорны "Аленка" і танцавальны "Пралескі". Быў арганізаваны

занатоўкі даследчыка

ПАПЛЕЧНИК АРЦЁМА ВЯРЫГІ-ДАРЭЎСКАГА

25 красавіка 1863 года жандарскі афіцэр маёр Турчэвіч даносіў з Віцебска шэфу жандараў Даўгарукам у Пецярбург: "...23 красавіка з'явілася да мяне некалькі сялян маёнтка Добрына (за 10 вёрст ад Віцебска) памешчыкаў Кісялёў і абвясцілі, што яны, прыкмеціўшы напярэдадні ўвечары, што тры іхнія маладыя памешчыкі паехалі з мыхы і захапілі з сабою зброю, дагналі іх на дарозе, арыштвалі і здалі земскаму спраўніку..." 6 мая 1863 года арыштвалі беларускага пісьменніка Арцёма Вярыгу-Дарэўскага, якога абвінавачалі ў "арганізацыі паўстання" на Віцебшчыне. Згодна з пратаколам допыту ад 1 чэрвеня 1863 года, ён паказаў, што з'яўляецца "апекуном над маёнткам удавы з дзецьмі Кісялёў Добрына, які знаходзіцца ў Віцебскім павеце". Неўзабаве на Арцёма "пасыпаліся праклёны жанчын, якія абвінавачвалі яго ў падбукторванні іх сыноў ісці ў паўстанцы".

Па канфірмацыі камандуючага

ваны кірмаш па продажы беларускіх тавараў, а народная ўмеліца — вышывальшчыца Валянціна Юшманова прадставіла рознае традыцыйнае беларускае адзенне з нацыянальнай вышыўкай. Закончылася свята традыцыйным бульбяшом.

Вялікі дзякуй усім удзельнікам месячніка і асабіста Васілю Станіслававічу за цудоўнае свята!

Алег РУДАКОЎ,

старшыня ТБК Іркуцка.

ЛІТВІЯ

"ЮВЕНТУС" УРАЗІЎ РЫЖАН

У Рызе адбылася сустрэча беларускай дыяспары з хорам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Хор БДУ прыехаў у сталіцу Латвіі з нагоды дня нараджэння Латвійскага ўніверсітэта па запрашэнні хору "Ювентус". У Мінску "Ювентус" ужо выступаў у верасні, а ў Рызе ў кастрычніку адбыўся вялікі сумесны канцэрт абодвух хароў. Найбольшую колькасць аглядаў выклікалі песні менавіта на беларускай мове.

Сустрэча хору з мясцовымі беларусамі прайшла таксама ў форме сумеснага канцэрта. Спачатку сваімі цудоўнымі спевамі ўразілі гледачоў госці з Мінска, а потым танцавалі, спявалі песні і чыталі вершы на роднай мове гаспадары. Асабліва цікавае мінчан выклікалі выступленні (магчыма будучых студэнтаў БДУ) дзяўчат з дзіцячага гурта "Вавёрка" Рыжскай беларускай асноўнай школы і выпускніцы беларускай нядзельнай школы, студэнткі 6-га курса Латвійскай медыцынскай акадэміі Ілоны Варатніковай. Сустрэча доўжылася да позняга вечара. Развітаваючыся, госці прынаваліся, што не ўяўлялі сабе раней, з якою любоўю і павагаю могуць ставіцца беларусы за межамі сваёй мовы, культуры, традыцый.

3-га лістапада ў Латвійскім таварыстве беларускай культуры "Сьвітанак" адбылася літаратурна-музычная вечарына, прысвечаная 120-годдзю з дня нараджэння беларускіх песняроў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Тацяна КАЗАК,

старшыня ЛТБК "Сьвітанак".

войскамі Віленскай вайсковай акругі шляхціц Віцебскай губерні Станіслаў Кісель-Загаранскі, які нарадзіўся ў 1845 годзе, за спробу ў 1863 годзе ўступіць у атрад паўстанцаў быў пазбаўлены ўсіх саслоўных правоў і сасланы на пасяленне ў аддаленыя месцы Сібіры. У Якуцку ён быў 4 студзеня 1866 года, адкуль накіраваны на Мачынскую станцыю Іркуцкага тракта, куды прыбыў 18 студзеня 1866 года. Згодна з Маніфэстам 1866 года, генерал-губернатарам Усходняй Сібіры яму 26 мая 1866 года было нададзена права лічыцца сасланым на жыхарства. У жніўні 1867 года па стане здароўя ён быў пераведзены на жыхарства ў г.Алекмінск, але неўзабаве ізноў быў адасланы на Мачынскую станцыю. Па распараджэнні Галоўнага ўпраўлення Усходняй Сібіры прадлісаннем Якуцкага губернатара ад 16 лістапада 1867 года Алекмінскім акруговым паліцэйскім упраўленнем 7 снежня 1867 года Станіслаў Кісель-Загаранскі быў адпраўлены ў горад Кірэнск Іркуцкай губерні.

Алесь БАРКОЎСКІ.

гасцеўня

ІНА СНАРСКАЯ — ПРА БЕЛАРУСЬ З ЛЮБОЎЮ!

Іна Снарская працуе рэдактарам на Дзяржаўным палтаўскім абласным тэлебачанні. Але так склалася, што ў Беларусі яе ведаюць толькі як паэтку, аўтара трох беларускамоўных вершаваных зборнікаў: "Пацеркі", "Пачакай, мая птушка" і "Лясная панна". Вядомасць на Украіне нашай суайчынніцы прынес цыкл тэлеперадач — "Пра Беларусь з любоўю". У час чарговага наведвання радзімы Іна расказала пра свае праекты і новыя планы.

— Мой лёс склаўся такім чынам, — расказвае Іна Снарская, — што я пятнаццаць гадоў таму выйшла замуж і паехала ў Палтаву, дзе непадалёк жывуць бацькі майго мужа. І зараз на Украіне жыву, а ў Беларусь лячу і ў вершах, і імкнуся прыезджаць сюды часцей. Гэта ўдаецца рабіць калі адзін раз, калі два на год. Кожны раз я прыежджаю ў Беларусь з нейкімі новымі ідэямі. Прыкладна год таму прыйшла такая думка: стварыць цыкл тэлеперадач пра Беларусь. І як бы клопат у мяне ёсць, я раблю праграмы пра ўкраінскіх творчых асоб. Яны называюцца — "Сустрэча для вас" і "Новыя імяны", што распытаюцца пра творчую моладзь, якая толькі пачынае свой шлях. Але мне даўно хацелася зрабіць таксама і нешта карыснае для сваіх суайчыннікаў, якія жывуць на Украіне, што, як і я, закінуты лёсам за межы сваёй Бацькаўшчыны. Так нарадзіўся тэлецыкл — "Пра Беларусь з любоўю".

Гэтыя перадачы з цікавасцю глядзяць і ўкраінцы, бо адсюль яны маюць магчымасць даведацца пра нешта новае, што тычыцца Беларусі, адкрываюць для сябе суседнюю краіну. Мае перадачы ў асноўным духоўнай, культуралагічнай, гістарычнай тэматыкі.

Я па-рознаму іх будую. Гэта можа быць і невялікая замалёўка. Як мне падаецца, цікавы відэафільм атрымаўся пра сталіцу Беларусі. Здымаў фільм наш аператар-пастаноўшчык і рэжысёр Дзімітрый Старыкаў, ён сапраўдны прафесіянал і шмат дапамагае мне. Нядаўна наша група атрымала акрэдытацыю ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі і магчымасць яшчэ больш плённа працаваць. У мінулым годзе мы прыежджалі па запрашэнні пробашча мінскага касцёла Святых Сымона і Алены Уладзіслава Завальнона, каб зрабіць відэаздымкі свята Будслаўскай Боскай Маці. Атрымалася цікавая перадача пра гэтую падзею. Прайшла таксама на палтаўскім тэлебачанні і перадача, прысвечаная Лошыцкаму парку. Што тычыцца хронметражу, дык нашы перадачы цягнуцца ад 10 хвілін да паўгадзіны.

Тэлецыкл пачаў дэманстравацца з 1 кастрычніка мінулага года. Мы выходзілі ў эфір рэгулярна, два разы на месяц. У перадачах выкарыстоўваліся таксама відэамаатэрыялы, прадстаўленыя Белвідэацэнтрам, Камітэтам па справах рэлігій і нацыянальнасцей Беларусі. Паказ цыкла разлічаны да 1 кастрычніка гэтага года. Калі будзем мець фінансавую падтрымку, праграма "Пра Беларусь з лю-

боўю" будзе выходзіць і далей.

— Ці маюць шанс вашы перадачы дэманстравацца на агульнаўкраінскім тэлебачанні?

— Гэта наша мара. У нас такая завядзёнка: калі тэлепраца робіцца пераможцай на нейкім конкурсе, дык яна тады аўтаматычна трапляе на ўсеагульнае ўкраінскае тэлебачанне. Я мяркую, што гэта магчыма, таму што сёлета адна з нашых перадач будзе прымаць удзел у конкурсе "Украіна — родны дом". Гэта міжнародны конкурс, які штогод праходзіць у горадзе Ужгарадзе. Там прадстаўляюцца перадачы, якія створаны для нацыянальных меншасцей Украіны. Увогуле, на Украіне жыве каля ста розных нацыянальнасцей.

— А колькі беларусаў на Украіне?

Каля чатырохсот тысяч. У Палтаве нашых суайчыннікаў таксама жыве нямала. Але многія, на жаль, асіміляваліся ва ўкраінскім асяродку. Ёсць, вядома, і актыўныя беларусы. З гэтымі людзьмі мы збіраемся на розныя імпрэзы. І званкі ад іх у рэдакцыю ёсць, і лісты прыходзяць таксама. І, дарэчы, не толькі ад беларусаў. Такі тэлецыкл жадалі б мець і іншыя нацыянальныя згуртаванні. Звярталіся на наша тэлебачанне немцы, яўрэі, палякі. Можа, з часам наша рэдакцыя ператворыцца ў рэдакцыю перадач для нацыянальных меншасцей, калі, зразумела, будзе нейкая падтрымка фінансавая.

Я хацела б, каб нашы праграмы мелі магчымасць бачыць і беларусы Казахстана, Амерыкі і гэтак далей. Для беларусаў Украіны "Пра Беларусь з любоўю" ідзе на дзвюх мовах: асноўная, вядома, ўкраінская, таму што яна ў нас дзяржаўная, а другая — беларуская.

— А як карэнныя ўкраінцы ставяцца да вашых праграм? Вы казалі, што для многіх з іх тое, што вы паказваеце, — адкрыццё.

— Я думаю, ім цікава знаёміцца з іншай культурай, блізкай да ўкраінскай, але якая мае свае адметнасці. Калі людзі бачаць нашы перадачы, дык некаторыя нават здзіўляюцца: ці гэта ў Беларусі? У людзей спрацоўваюць нейкія стэрэатыпы. Не ведаю, як яны фармаваліся. Задача нашых перадач — паказаць Беларусь, яе дасягненні, культурныя набыткі, цудоўныя крыніцы духоўнасці.

Сёлета наша здымачная група ездзіла ў Магілёў на фэст духоўнай музыкі "Магутны Божа". Ад Палтавы ўпершыню на гэтым фэсце прымаў удзел харавы калектыў "Тысяча гадоў музыкі" і

камерны сімфанічны аркестр абласной філармоніі. Дарэчы, камерны хор "Тысяча гадоў музыкі" стаў дыпламантам конкурсу. Мы збіраліся рабіць перадачу менавіта пра фэст, які адзначыў свой дзесяцігадовы юбілей. Але з'явіўся намер асобна расказаць пра Магілёў. Мне дагэтуль не даводзілася быць у Магілёве.

— У якіх выданнях вас друкуюць?

— У калектыўным зборніку анталогіі ўкраінскай паззіі, які выйшаў у трох тамах, дзе прадстаўлена паззія нацыянальных меншасцей, паэты, якія жывуць на Украіне і пішуць на сваіх нацыянальных мовах. Друкавалася я ў розных часопісах, газетах. Мяне друкуюць на беларускай мове, і ўсе разумеюць. У Беларусі мае творы выходзілі ў "Полымі", у "Ліме", "Родным слоўце", "Беларусі", "Маладосці". У "Культуры" нават друкавалася маё эсэ "Сповідзь самотнай бяглянкі" пасля першага з'езда беларусаў свету.

— Цікава, як жыве суполка беларусаў у Палтаве?

— Мы часта сустракаемся. У нас ёсць культурна-асветніцкі гурток "Агніца", які я ўзначальваю. Пасля прыезду ў Палтаву я шукала суайчыннікаў. Ведаецца, калі жывеш за межамі радзімы, вельмі нестасе зносін з носьбітамі роднай мовы і культуры, хоццацца з кімсьці паразмаўляць па-беларуску. Прадстаўніка такой самай нацыянальнасці, што і ты — беларуса ці беларуску — успрымаеш часам, як сваяка. Так што гэта дужа важна, калі ёсць нейкія агульныя інтарэсы з суайчыннікамі. Калі бываю ў Беларусі, дык заўсёды на Украіну прывожу літаратуру. У мяне бяруць кнігі і ахвотна чытаюць. Я маю вялікую беларускую бібліятэку. Наша суполка праводзіць вечары паззіі ў абласной бібліятэцы, іншыя імпрэзы, я сама выступаю ў розных установах. Украінцам вельмі падабаецца беларуская мова.

Хачу падзяліцца дзіўным назіраннем: калі я паехала на Украіну, дык толькі там сябе адчула сапраўднай беларускай. Толькі тады я зразумела, што для мяне мая радзіма, што такое Беларусь, што такое для мяне мая родная мова. І гэта надта моцнае пачуццё. Чым далей ідзе час, тым бліжэй і радней для мяне мая Беларусь.

НА ЗДЫМКУ: Іна СНАРСКАЯ (Дзідык) і Ірына МАЗУР — удзельніца хору "Голас душы" мінскага касцёла Святых Сымона і Алены на фэсце "Магутны Божа" ў Магілёве.

Наталля БОГУШ.

нататкі яўгена лецкі

захавай традыцыю

ПРА ДРАМАТУРГІЮ ЗАМЕЖЖА — УПЕРШЫНІЮ

Ва "Уводзінах" А.Пашкевіч дае кароткі агляд развіцця беларускай драматургіі XX стагоддзя. Яе пачаткам называецца 1902 год, "калі моладзь мястэчка Радашковічы здзейсніла пастаноўку перакладной п'есы К.Крапіўніцкага "Па рэвізіі". Потым распачынае працу Беларускі музычна-драматычны гурток у Вільні, група Ігната Буйніцкага, першае беларускае таварыства драмы і камедыі. Ствараецца арыгінальны нацыянальны рэпертуар, ля вытокаў якога стаялі Янка Купала, Францішак Аляхновіч, Змітрок Бядуля, Леапольд Радзевіч і іншыя аўтары. Роля відовішчнага мастацтва ў час выхаду народа на шырокі гістарычны прасцяг была вельмі значнай, пра што яскрава сведчылі сказаныя ў 1913 годзе Максімам Гарэцкім словы: "...тэатр беларускі, народны тэатр, у беларускім адраджэнні — надта важная справа. <...> Пажаўчыце беларусу са сцэны, хто ён, чым ён быў, што ён цяпер, чым ён мог быць, гукніце яго са сцэны да новага жыцця, — і Божа мілы! — гэты гаротнік беларус, пераканаўшыся, ужо знойдзе здольнасці парваць ланцугі рабства, патрапіць крыкнуць: "Жыве Беларусь!"

Здавалася, утварэнне БССР павінна было паставіць развіццё драматургіі на новы, значна вышэйшы ўзровень, бо прадбачвалася дзяржаўная падтрымка тэатральнага мастацтва, развіццё якога патрабуе значных фінансавых укладанняў. Сапраўды, у Савецкай Беларусі адкрываюцца дзейнічаючы прафесійныя тэатры, аднак, як лічыць даследчык, "нацыянальную драматургію пачатку 20-х гадоў напачатку стадыя замаруджанасці, своеасаблівай "прабуксоўкі". Тэатр падпадае пад уплыў рэвалюцыйнага авангардызму з яго адмаўленнем нацыянальных традыцый. Аднак гэтую тэндэнцыю імкнуліся пераадолець такія драматургі, як Еўсцігней Міровіч, Васіль Шашалевіч, Язэп Дыла, Міхайла Грамыка. Лепшай п'есай таго часу названа трагікамедыя Янкі Купалы "Тутэйшыя", якая, аднак, адрозніваецца ад пераададаных традыцый (1922) была забаронена для пастаноўкі. Гэта забарона доўжылася аж шэсць дзесяцігоддзяў. А зноў апублікавана п'еса на Бацькаўшчыне была толькі ў 1989 годзе, хоць у замежжы тэкст друкаваўся ў 50-я гады.

Беларускія аўтары ў эміграцыі пісалі зусім у іншых умовах, хоць тут для іх былі свае праблемы і цяжкасці. Адчуваўся адарванасць ад роднай зямлі, магчымасць убачыць свой твор увасобленым на сцэне, што, бясспрэчна, з'яўляецца найважнейшым стымулам для драматурга. У замежжы адсутнічаў прафесійны беларускі тэатр, ды і аматарскія існавалі вельмі нядоўга. Аднак п'ес напісана нямаля, у чым бацьчыца не толькі імкненне аўтараў да самарэалізацыі ў гэтым жанры, але і разуменне імі той вялікай ролі тэатра для самазахавання нацыі, пра што слухна пісаў Максім Гарэцкі. Яго словы з поўнай падставой можна адрасаваць як метраполіі, так і дыяспары.

У раздзеле "Драматургія беларускай эміграцыі" першай хвалі" аўтар узнаўляе грамадска-палітычную сітуацыю ў Беларусі пасля таго, як Чырвоная Армія заняла Мінск, у выніку чаго вымушаны былі падацца на чужыну дзеячы патрыятычнага руху, сярод якіх трапляліся і бясспрэчна літаратурна адораныя людзі. Яны спачатку затрымаліся ў краінах Балтыі (Літве і Латвіі), Польшчы, некаторыя падаліся ў Злучаныя Штаты Амерыкі, а потым

Алесь Пашкевіч, які напярэдадні свайго трыццацігоддзя ўзначаліў Саюз беларускіх пісьменнікаў, ужо здолеў пераканаўча заявіць пра сябе як паэт і празаік. А яшчэ — як даследчык літаратуры беларускага замежжа. Летась у беластоцкім выдавецтве выйшла яго кніга "Зваротныя дарогі. Проза беларускай эміграцыі XX стагоддзя". Да яе арганічна далася выданне "Канцэпцыя нацыянальнага быцця ў беларускай літаратуры. / Проза замежжа XX стагоддзя". І вось новае выданне — "Драматургія беларускага замежжа XX стагоддзя". Прызначана яна ў якасці вучэбнага дапаможніка для студэнтаў філалагічных факультэтаў. Звычайна дапаможнікі такога тыпу ствараюцца на падставе ўжо даследаванага і ўведзенага ў навуковы ўжытак матэрыялу. Тут жа аўтар выступае ў якасці першапраходца.

большасць пераехала ў Чэхію. У выгнанні паязджане (так часта А.Пашкевіч называе эмігрантаў) не толькі займаліся палітычнай і грамадскай, але і культурнай дзейнасцю, засноўвалі выдавецтвы, газеты, часопісы. Гэта найперш датычыць Прагі, дзе асабліва шмат асела выхадцаў з Заходняй Беларусі пасля таго, як польскія ўлады распачалі ганенні на актывістаў беларускага патрыятычнага руху. Урад Масарыка, які падтрымліваў нашу моладзь, выдзеліў для яе квоты і стыпендыі для навучання ў вышэйшых адукацыйных установах Чэхіі.

Першыя звесткі пра беларускае тэатральнае жыццё ў гэтай краіне, зазначае аўтар, пазначаны 1924 годам, калі быў заснаваны драматургічны гурток пад кіраўніцтвам Яўгена Зайца. 18 лістапада ў пражскім прадмесці Юзэфава адбылася тэатральная прэм'ера п'есы Ф.Аляхновіча "Птушка шчасця". Зусім верагодна, што надараліся і іншыя правы тэатральнага жыцця, але даследчыку іх выявіць пакуль што не пашанцавала. Не багата звестак і пра культурнае жыццё ў Амерыцы, куды эмігрыравалі вядомыя беларускія дзеячы Язэп Варонка, айцец Тарасевіч, браты Чаропкі. У Чыкага, дзе яны аселі, быў заснаваны Беларускі нацыянальны саюз. 7 сакавіка 1926 года рэжысёр Іван Саўчук ажыццявіў тут пастаноўку п'есы "Сялянскае вясельле". Гледачы ўбачылі таксама ў перакладзе з украінскай мовы Я.Варонкам камічную оперу П.Артамоўскага-Гулага "Запарожац за Дунаем".

Тэатральныя пастаноўкі ладзіліся таксама ў Латвіі навучэнцамі, настаўнікамі Рыжскай і Дзвінскай беларускіх гімназій.

Мяркую, А.Пашкевічам зусім неапраўдана абідзена беларускае тэатральнае жыццё ў Маскве, якое было не менш цікавым і значным, чым у названых вышэй мясцінах. Нагадаем, што ў сталіцы Расіі навучалася вялікая колькасць моладзі з Савецкай Беларусі, бо некаторых сваіх профільных, у тым ліку і тэатральна-мастацкіх ВНУ, у нас тады не было. Студэнты ладзілі беларускія тэатральныя спектаклі, у прыватнасці, вялікім поспехам карысталася народная драма "Цар Максімліян". З гэтым спектаклем выпускнікі вярнуліся на Беларусь і склалі касцяк так званых Другога беларускага дзяржаўнага тэатра, вядомага пазней пад імем Якуба Коласа...

У Маскве ўвогуле ў 20-я гады бурліла беларускае жыццё. Але пра гэта ў даследаванні нічога не сказана. Магчыма па той прычыне, што акцэнт зроблены на прымусовую, найперш палітычную эміграцыю. Але ж многія жыхары Заходняй Беларусі добраахвотна і па розных матывах пераязджалі ў іншыя краіны. Што ж датычыць паходжання навучэнцаў заданай вышэй гімназіі ў Дзвінску, то гэта ў пераважнай большасці былі выхадцы з аўтэх-

тонага насельніцтва, жыхары Латгаліі, дзе беларусы жылі спрадвек. Называць іх эмігрантамі ніяк не выпадае. У такіх супярэчнасці можна было б унікнуць, паўёшы гаворку пра культурнае жыццё па-за межамі на той час Савецкай і Заходняй Беларусі. У такім разе яго карціна магла б атрымацца больш поўнай і цікавай.

У даследаванні прааналізаваны творы трох эміграцыйных аўтараў — Вацлава Ластоўскага, П.Зьніча (Пётры Крычэўскага) і Максіма Гарэцкага. Гэта знамявае постаці ў гісторыі Беларусі. Калі зроблена ў драматургіі М.Гарэцкім ужо ў беларускім літаратурнааўстве асэнсавана, то аналіз п'ес В.Ластоўскага "Адзінокі" і "Здрада" П.Зьніча праведзены ўпершыню і ўспрымаецца цікавым адкрыццём.

Як вядома, у выніку складаных катаклізмаў перадавае і ваеннага часу на Захадзе прымусова ці добраахвотна апынулася вялікая колькасць грамадзян Беларусі. Умовы іх жыцця там на першых парах былі няпростыя пры суцэльнай бытавой неўладкаванасці і матэрыяльных нястачах і настальгіі па родным краі. Але гэта іх і яднала, прымушала адчуваць сябе адзінай сям'ёй. Тым больш, што жылі не ўроссып, а скампанавана. Ствараюцца літаратурныя аб'яднанні, дзейнічаюць беларускія гімназіі, выходзяць газеты і часопісы, выдаюцца кнігі, актывізуюцца іншыя правыя духоўнасці. "Тэатральнае жыццё ў тагачаснай Нямеччыне, якое вялося пераважна ў "лагерах для перамешчаных асобаў", — гэта асобны культурна-грамадскі феномен. Адарваны ад Бацькаўшчыны, сотні і тысячы беларусаў-паязджан, згуртаваўшыся па нацыянальнай прыкмеце ў чужой і невядомай краіне, імкнуліся апантана ратавацца ад фізічнай галечы і палітычнага прэсінгу праявамі духоўнымі". Як зазначае далей аўтар, найбольшы ўклад у развіццё тэатральна-сцэнічнай дзейнасці ў беларускіх навучальных установах зрабілі Мікола Куліковіч-Шчаглоў, Наталля Арсеннева, а таксама Гіпаліт Паланевіч, імя якога да сёння не было такім вядомым, як два першыя. Ён выступаў у якасці перакладчыка замежнай драматургіі і рэжысёра-пастаноўшчыка беларускіх спектакляў, у якіх артыстамі былі пазней вядомыя як літаратары і актывісты грамадскія дзеячы Васіль Шчэцька, Янка Запруднік, Паўлюк Урбан, Уладзімір Цыврка і іншыя.

У даследаванні прыводзіцца табліца напісаных у эміграцыі на працягу 1946–1996 гадоў драматычных твораў. Як зазначае А.Пашкевіч, "найбольшую вядомасць і багацейшы творчы патэнцыял мелі ў замежжы Беларускі тэатр эстрады, які быў заснаваны ў 1945 годзе на чале з Міколам Куліковічам-Шчагловым, Беларуска драматычная студыя пад кіраўніцтвам Аўгена Кавалеўскага, Беларускі драматычны тэатр імя Уладзіслава Галубка пад кіраўніц-

вам Вячаслава Сэлях-Качанскага і тэатральная труппа Народнага дома ў Ватэнштэце". Прыводзяцца вытрымкі з эміграцыйных выданняў, якія сведчаць пра вялікую сілу ўздзеяння роднага мастацтва на беларусаў на чужыне.

Між тым беларуская эміграцыя з Нямеччыны спакваля перабіраецца ў іншыя краіны Еўропы, а таксама ў Амерыку, Канаду, Аўстралію. І гэта не магло не адбіцца на жыццядзейнасці тэатральных калектываў, не пацягнуць за сабой спад творчай актыўнасці драматургаў, пра што вышэй гаварылася. Здопела аднавіцца і найбольш праіснавала тэатральнае жыццё ў Злучаных Штатах Амерыкі. Так, у Саўт-Рыверы, дзе і дасюль захаваўся адзін з самых моцных у эміграцыі беларускіх асяродкаў, паспяхова працавала адноўленая пад кіраўніцтвам усё таго ж Вячаслава Сэлях-Качанскага Беларуска тэатральная студыя, дзе былі пастаўлены "Пінская шляхта" В.Дуніна-Марцінкевіча, "Шчаслівы муж" Ф.Аляхновіча і іншыя п'есы. Падобную на гэтую групу арганізаваў тады яшчэ моладзі, а на сёння шырока вядомы ў эміграцыі дзеяч Мікола Прусскі, з якой ён выступаў у розных гарадах і беларускіх асяродках ЗША і Канады. Згадваюцца таксама іншыя таленавітыя арганізатары тэатральнага дзейства, называюцца дзесяткі самадзейных артыстаў-выканаўцаў, што з захапленнем і самаадданасцю працавалі на ніве роднай культуры.

У іншых краінах меў папулярнасць і поспех гурток беларускіх студэнтаў у Лювэне (Бельгія), эстрадная дзейнасць пад кіраўніцтвам Мальвіны і Уладзіміра Бычкоўскіх у аргенцінскім Буэнас-Айрэсе, дзейнасць Беларускага тэатральна-драматычнага асяродка ў Аўстраліі, якім разам са святаром Міхасём Бурносам кіраваў вядомы паэт Алесь Салавей, які, аказваецца, пісаў і п'есы.

Паступова адыход з жыцця творцаў-прафесіяналаў, свядомага беларускага актыву, расцярушванне эміграцыі ў пошуках выгаднай працы няўмольна спрычыняліся да паступовага згасання і тэатральнай дзейнасці. Да змянення гледзнікаў аўдыторыі аб'ектыўна спрычынялася тэлебачанне і відэатэхніка.

Алесь Пашкевіч досыць падрабязна прааналізаваў творчасць драматургаў беларускай эміграцыі "другой хвалі": Аўгена Кавалеўскага, Міхася Кавылы (Язэпа Лешчанкі), Міхася Міцкевіча — роднага брата Якуба Коласа, які выступаў пад псеўданімам Антон Галіна, Алесь Салаў, Кастуся Акулы. Кожны з іх па-свойму адметны і цікавы як творчая асоба. Але найбольш арыгінальна выявіў сябе Янка Юхнавец — "адзін з нямогіх, хто ў нашым прыгожым пісьменстве сваёй творчасцю смела выйшаў за межы нацыянальнай стылёвай кансерватыўнасці і спрычыніўся да спасціжэння супольных таямніц-даляглядаў заходнеўрапейскай літаратуры". На аснове сказанага, мяркую, ёсць сэнс звярнуцца да творчай спадчыны гэтага аўтара сучасным беларускім тэатральным дзеячам.

Сваім адносна невялікім памерам даследаваннем Алесь Пашкевіч асэнсаваў і засцярог ад забывання вялікі культурны пласт, які пасведчыў вялікія магчымасці духоўнага нацыянальнага самавыяўлення там, дзе намаганні не аплачваюцца грашыма, а здзяйснююцца ў імя высакародных памкненняў. А гэта мае не толькі гісторыка-культурнае, але назаўжды актуальнае значэнне для самасцвярджэння і самазахавання народа ў няпростых жыццёвых умовах.

ПАКЛКАЛА ПАМЯЦЬ

У Курапатах
ямай-магіл багата
і, зразумела, крыжоў.
А Курапаты —
кропля ў моры вялікіх
стратай,
якіх народ наш не абышоў.
Былі навалы, павалы,
прагалы,
якіх народ наш не заслужыў.
І вось крыжы, крыжы,
крыжы...
Але не ў памяці правалы.

У дзень памінаання памерлых, на восеньскія Дзяды, людзі прыйшлі ў Курапаты, што на ўскрайку Мінска, каб аддаць даніну смутку, памяці, любові. Пранікнёныя словы і малітвы казалі святары. Тут адбылося і асвячэнне абраза Маці Боскай Курапацкай, перададзенага ў скарбніцу беларускай духоўнасці вядомым мастаком А.Марачкіным. У Курапатах выказваўся смутак з прычыны нядаўняга тэракта ў Маскве.

Васіль ЖУКОВІЧ

У БАРАНАВІЧАХ — ТЫДЗЕНЬ АХВЯР

З 30 кастрычніка — Дня палітзняволеных (Дня памяці ўсіх ахвяр рэпрэсій) у Баранавічах па ініцыятыве грамадскага аб'яднання "Баранавіцкая гарадская асацыяцыя ахвяр палітычных рэпрэсій" праводзіцца Тыдзень у гонар гэтых пакутнікаў. Гарадскія ўлады для гэтай мэты прадаставілі памяшканне, у акцыі ўдзельнічалі шмат прадпрыемстваў і прадпрыемальнікаў.

Тыдзень пачаўся са збору палітзняволеных, перш была прачытана "Мая малітва" народнага паэта Беларусі Янкі Купалы, а потым з дакладам выступіў старшыня грамадскага аб'яднання Пётр Нямера (да пенсіі працаваў дырэктарам школы). Былі прадэкламаваны і вершы ў гонар дзетак бязвінных пакутнікаў. Хто мог, рушыў да Крыжа ахвяр, дзе адбылося запальванне свечак, ускладанне кветак, сумеснае фатаграфаванне, чыталіся малітвы.

У плане — наведванне ўсіх нямогіх і хворых, маральная і матэрыяльная дапамога ім і новы збор!

Міхась МАЛІНОЎСКІ

слухай сваё

ЗАМЕЖНАЕ ЖЫЦЦЁ БЕЛАРУСКАЙ ПЕСНІ

Беласточчына. Гэты рэгіён у Польшчы прываблівае беларускіх меламаману не толькі сваім гучным рок-фестывалем "Басовішча", не толькі дзейнасцю жывых беларускіх FM-радыёстанцый, не толькі прадстаўнікамі беларускага музычна-крытычнага яра кшталту М.Ваўранюка, Ю.Асенніка, М.Забродскага... Беласточчына — гэта яшчэ і мекка беларускага бардаўскага руху.

Вось ужо дзесяць гадоў тут рэгулярна праходзіць буйны фестываль беларускай бардаўскай і аўтарскай песні "Бельская восень", арганізаваны дзеючай у Польшчы арганізацыяй ЗБМ (Звяз беларускай моладзі).

Вырасла ініцыятыва, як можна здагадацца, з "Басовішча". Там з'ялі не толькі назвы легендарных ужо рок-гуртоў "Мроя", "Транда", "Уліс", "Дзіда", "Крама", "Палац", але і імёны найлепшых нашых бардаў С.Сокалава-Воюша, А.Камоцкага, Леры Сом, В.Шалкевіча,

В.Цярэшчанкі, Э.Бэзюк... Але ўжо на чацвёртым этапе эпахальнай традыцыі рокарама стала цесна на гарадоцкай сцэне, і "Басовішча-94" прайшло без бардаў.

Сумнае тады для многіх атрымалася лета, але ўжо восенню 1994 года ў Бельску-Падляскім зарадзілася новая традыцыя.

Заўсёды "Басовішчаў", я ўсё ж не здолеў рэгулярна наведаць абодва фестывалі, але пагалоска пра бардаўскі фест так церабіла свядомасць, што нарэшце сарваўся, дзякуючы фінансавай падтрымцы знакамітых музычна-выдавецкіх лэйблаў "Limas" і BMAgroup.

19 кастрычніка ўсходнепольскі Бельск сустраў нас, беларускіх выдаўцоў, бардаў і журналістаў, роднамоўем стракатых афіш з выявай акустычнай гітары і імёнамі славуітых зорак жанру на гэтым тле (Алесь Камоцкі, Андрусь Мельнікаў, Зміцер Вайцшошкевіч і іншыя).

Размясціўшыся ў гатэлі, мы з вядомым бардаўскім прадзюсерам Кастусём Елісеевым адзначылі яшчэ адзін характэрны эпізод: ледзь засвяціўся тэлеэкран у нумары, як пачулі беларускую мову. Гэта была, зразумела, выдковацкая (па TV Polonia ішоў сюжэт пра Беларускаю рэдакцыю Польскага радыё), але вельмі сімвалічная. Мы адчулі, што тут нікому не будзе чужой беларуская песня.

Увечары ў зале Бельскага дома культуры зноў пераканаліся ў гэтым: там быў аншлаг, хоць у першы дзень не прадбачылася надта зорнага з'яўлення, была аддадзена перавага конкурсу. Праўда, адкрывалі фест не прамом-

вам, а песнямі. І ў ролі ганаровай асобы з нажніцамі каля стужкі тут ужо традыцыйна прапісаўся жывы класік і бацька беларускага бардаўскага руху Алесь Камоцкі, якога віталі авацыямі.

Конкурсныя змаганні не вельмі ўдала распачаў гродзенскі бард Уладзімір Міхноўскі, які ў творчым спектры шарахаўся ад лірыкі да фрывольных прыколаў, але ўласнага іміджу пакуль не стварыў. Тыя самыя пачуцці выклікалі потым і мінчане Аляксей Размагаў і Павел Гарандзіч, але ўжо другі ўдзельнік конкурсу... Прабачце, другая — студэнтка беларускай філалогіі БДУ Вольга Калейнік уразіла і пазычынасцю вобразаў сваіх песень, і іх энергетыкай. Чымсьці яна нагадала раннюю Вольгу Акуліч (пачатак 90-х), але з больш утэўненым стартама.

Выступленне маладзечанца Лявона Тышкевіча выдавала янага профі на сцэне, але адчувальна пашкодзіла яму залішняе капіраванне расійскага барда А.Разенбаўма. І як потым здзівіліся ўсе, калі на пасляфэстаўскім банкете ў рэстаране "Unibus" Лявон з'явіўся ва ўсёй сваёй непаўторнасці.

Мінскі дуэт "4,8" (Алесь Дуко і Дзяніс Лісейчыкаў) імкнуўся на фест з выразным разлікам на перамогу і прэзентаваў не толькі цікавую праграму пра неардынарных герояў беларускага вызваленчага руху (сцеражыся, А.Мельнікаў: канкурэнты ідуць), але і поўнафарматны альбом "Блюз пачынаецца з літары "Б".

Ужо другі раз штурмаваў сёлета фэстаўскі марафон бельскі юнак Тамаш Суліма. Не ведаю, куды глядзела журы летась, але мне на слых кінулася выразная адметнасць гэтай творчай асобы.

Грунтоўныя канцэрты пасля перапынку Едруса Акуліна і Зміцера Вайцшошкевіча з віртуозамі яго W.Z.Orkiestra (гітарыст Алес Івановіч ды баяніст Алес Шуваляў) сталі вартасным фіналам першага дня фестывалю. Дарэчы, Вайцшошкевіч акрамя свайго вядомага ўжо альбому "Цацачная крама" прывёз у Бельск і зусім свежанькі CD "Балады", які пас-

пяхова прадаваўся ў тэўтышым музычным кіёску.

Зрэшты, рэкардсменам продажу ў дні фестывалю стаў усё ж новы CD Віктара Шалкевіча "Добрай раніцы", якога сёлета чамусьці так і не запрасілі на фест (няўжо Гродна так далёка ад Бельска?).

Другі дзень распачаў мінулагодні лаўрэат — беласточкі гурт "Euforia". Якое чароўнае адкрыццё для мяне асабіста! А Кастусь Елісееў прыдбаў адразу права на выданне ў Мінску іх альбома "Маё неба, маё пекла".

Прызёраў абвешчалі пад кароткія выступленні новых зорак. Тамаш Суліма (прыз радзё "Bialystok" — запіс альбома ў прафесійнай студыі "Rembrant"), дуэт "4,8" (прыз Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Бельску-Падляскім за лепшыя тэксты — 400 злотых), Вольга Калейнік (Grand Prix і прыз бурмістра Бельска — 1 000 злотых).

А потым пачаўся суперзорны бляск карнавала, дзе з'ялі ва ўсіх колерах непаўторныя творчыя постаці Андруса Мельнікава (Grand Prix 1997), Касі Камоцкай (лаўрэаткі шэрага прызоў яшчэ на "Басовішчы") ды іншых каралёў беларускай бардаўскай песні.

Яшчэ раз выступіў "W.Z.Orkiestra", выклікаўшы проста нечування авацыі. Я заўважыў нават, як ахова, што на ўваходзе стрымлівала націск фанатаў, якія не трапілі на канцэрт, падключалася да гукі залы праз рацыю, зацкаўленая нестрыманымі апладысмантамі Вайцшошкевічу.

Піт Паўлаў і Алес Дземідовіч паказалі тут акустычны варыянт свайго новага праекта "Нагаскія", тым самым дапамаглі гандлярам прадаць не толькі сінгл "Сіні апельсін", але і шэраг альбомаў рок-гурта "N.R.M.", дзе абодва іграюць.

Натуральна ўпісаўся ў праграму фестывалю і Алес Памідораў, хоць ён і кароль беларускага рэпа, і хардкора, і інды-рока... У акустычнай версіі нават песні самага суромага беларускага рэлізу апошняга часу — CD "Свята пакарэзнае" — аказаліся ледзь не самымі бардаўскімі, бо ў іх ёсць і добрая паззія, і трывалы гістарычны кантэкст, і вострае адчуванне сучаснасці.

Напрыканцы свята дырэктар фесту Ігар Лукашук падзяліўся сваімі планама:

— Праз год — юбілей. На X Бардаўскую восень у Бельску мы запрасім, бадай, зорак усіх часоў: Элю Бэзюк, Тамаша Суліму, Сяргея Кабзара, Надзею Артымовіч, Хрыстафора Сяськевіча з гэтага боку мяжы, Вальжыну Цярэшчанку, Зміцера Бартосіка, Леру Сом, Лану Медзіч, Сержука Лаўніка з самой Беларусі... Мо нават пад'едуць з Нью-Йорка Данчык ці Сокалаў-Воюш з Прагі. Бадай, удацца задзейнічаць аж дзве канцэртныя пляцоўкі (традыцыйную ў Бельску і Палац культуры ў Гайнаўцы). Вось гэта будзе фест! Прыязджайце, не пашкадуеце.

НА ЗДЫМКАХ: спяваюць беларускія барды Кася КАМОЦКАЯ, Едрусь АКУЛІЧ, Андрусь МЕЛЬНИКАЎ.

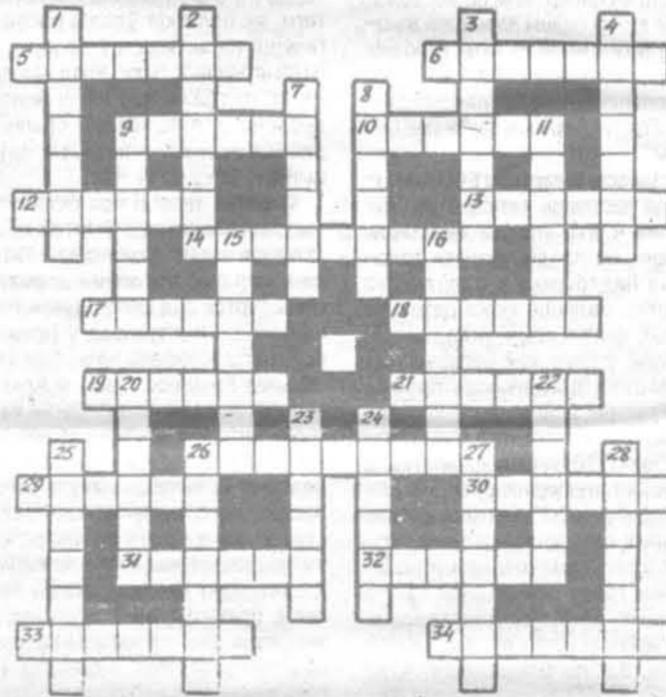
Тэкст і фота Вітаўта МАРТЫНЕНКІ.

крыжаванка ад ірыны бекіш

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Група ўючных жывёл, якія перавоззяць грузы, людзей у пустынях, стэпах. 6. Даўнейшы спосаб марскога бою: счэпленне двух суднаў для рукапашнай схваткі. 9. Нашыўка з тканіны, якая прыкрывае кішэню ці шво на адзенні. 10. Паляванне, пры якім загоншчыкі крыкам прымушаюць звяроў бегчы на засаду паляўнічых. 12. Прыстасаванне для выпойвання цялят. 13. Песня Блантара часоў Вялікай Айчыннай вайны. 14. Так гавораць пра моцны холад. 17. Да рэвалюцыі (у Беларусі, на Украіне): заезны дом, шынок. 18. Чалавек, які выконвае розныя складаныя практыкаванні на кані. 19. Адзінота, смутак, туга. 21. Вырабленая шкура. 26. Прыстасаванне для ручнога злучэння тэлефонных ліній. 29. Рухі мышц на твары, якія адлюстроўваюць пачуцці, настрой. 30. Заклучная частка літаратурнага твора. 31. Нечаканае здарэнне, небывалая прыгода. 32. Устанаўленне колькасці чаго-небудзь шляхам лічэння. 33. Асоба, якая выступае на судзе ў абарону каго-небудзь. 34. Прадукт акіслення, які ўтвараецца на паверхні нагрэтага ме-

талу пры ўзаемадзеянні з паветрам.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 11. Графік, у якім указваецца час, месца і паслядоўнасць правядзення чаго-небудзь. 2. Аўтаномная вобласць Арменіі на тэрыторыі Азербайджана. 3. Пакрыццё сцен або столі сумессю пяску з вапнавым растворам, каб зрабіць паверхню гладкай. 4. Празмерны дастатак, багацце. 7. Аб'явы ў тэатры, кіно аб тым, што ўсе білеты прададзены. 8. Веселун, непаседа. 9. Таварыш працы, вучобе. 11. Прылада для выцягвання цвікоў. 15. Матэрыял для абмотвання чаго-небудзь. 16. Невялікая ручная піла. 20. Вострая інфекцыйная хвароба з запаленнем слізістай абалонкі зева. 22. Уздзеянне сілай цяжару, воляй. 23. Памяшканне для сушкі снапоў, сена, лёну. 24. Від мэблі для сядзення і ляжання. 25. Незлічоная колькасць, безліч. 26. Група суднаў, якія ідуць адно за адным. 27. Заўвага з месца (на сходзе). 28. Дэталі помпы, кампрэсара, якая рухаецца ўнутры цыліндра і служыць для нагнятання або выпампоўвання вадкасці, газу, пары.

пасляслоўе

ДЭЛЬФІЙСКІЯ ГУЛЬНІ Ў БРАНСКУ

У Бранску завяршыліся першыя маладзёжныя Дэльфійскія гульні дзяржаў — удзельніц СНД. Лепшая творчая моладзь змагалася ў дэльфійскіх намінацыях, якія існавалі яшчэ з часоў старажытнагрэчаскіх герояў Геракла і Адысея.

...Усіх гасцей сустракалі дэльфійскія багі, а музы спявалі дыфірамбы ў гонар залатакуддрага Апалона, заступніка людзей мастацтва. Сам жа Апалон запаліў свячэнны дэльфійскі агонь. Так выглядала адкрыццё свята. Варта сказаць, што галоўным арбітрам гульні выступіў народны артыст СССР Васіль Ланавы.

Як жа выступіла на Дэльфійскіх гульніх беларуская каманда? Вельмі прыстойна: у неафіцыйным камандным заліку яна заняла трэцяе месца, саступіўшы расіянам і малдаванам. На рахунок беларусаў 4 залатыя, 3 сярэбраныя і 7 бронзавых медалёў. Пераможцам у намінацыі "Народныя інструменты" стала Вераніка Прадзед. У конкурсе

"Графіці", які ператвараў бетонныя сцены ў яркую гульнію думак юных мастакоў, не было роўных Таццяне Цітавец. Андрэй Васкрасенскі лепш за ўсіх змог перадаць настрой сучаснага Бранска і выйграў у намінацыі "Фатаграфія", а вось у "Фартэліяна" залатую дэльфійскую ўзнагароду заваяваў Аляксандр Палякоў.

Як адзначыў прафесар Беларускай акадэміі мастацтваў, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Забэла (дарэчы, ён старшынстваваў у намінацыі "Плакаты"), Дэльфійскія гульні сабралі ў Бранску таленавітую моладзь для таго, каб падняць духоўную спадчыну продкаў на больш высокі ўзровень.

Галіна ВІР.

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 093 экз. Заказ 2589. Падпісана да друку 11. 11. 2002 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).